

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK DAGBLADET

Laupäeval, 9. nov. 1974

Nr. 88 (3976)

16. aastakäik

LEEDULASTE VÄLJARÄND KÕNE ALL

WASHINGTON (VE) – Seoses USA ja N.Liidu vahel saavutatud kokkuleppega juutide väljarännu võimaldamiseks N.Liidust on New York Times kuulmist mööda kõne all olnud ka teiste vähemusrahvuste väljapääsu kergendamine – ajaleht nimetab ukrainlasi ja leedulasi, kellest suured grupid asuvad Ameerika Ühendriikides ja Kanadas.

Kokkuleppe järele võimaldatavat Kremli poolt 60 000 juudi väljapääsemine aastas, mille vastutasuks ameeriklased venelastele annavad eelistatud kaubanduspartneri staatuse, kõrvaldades seni kehtinud tekitused.

Eelistatud kaubanduspartneri staatuse andmist takistas USA senat, kus senaator Jackson võitis poolchoin seisukoha, et ilma venelaste järeleandmisteta juutide küsimuses ei saa nendele anda kaubanduslikke soodustusi. Kissinger lubas neid soodustusi Moskvale juba kaks aastat tagasi koos

Nixoniga, kuid senat asetas asja "kalevi alla".

Senaator Jackson ütles uue kokkuleppe puhul, et tegemist on "ajaloolise kokkuleppega". Venelased olevat lubanud kaaluda isegi proteste ja kaebusi juutide poolt väljarännu küsimustes.

Jacksoni andmeid eitas president Gerald Ford, märkides, et asja on "valesti mõistetud". Venelased pole määranud mingit arvu, ainult lubanud "paremaid võimalusi". Juudi allikatel on aga Kissinger ka nendele kõnelenud 60.000-st väljalastavast aastas.

Muudatusi valimis- rühmitusis – mitmed vahetasid erakonda

Nüüd on selgunud Rootsi Eestlaste Esinduse valimisrühmituste koosseis, kusjuures selgub, et enim kandidaate esitab Põllumeeste Kogudest väljuv Rahvuslik Parempoolne Rühm, milline on praeguses esinduskogus suurim. Rühmal on seekord 52 kandidaati eelmiste, 1970 a. valimiste 35 vastu. Teisel kohal kandidaatide arvult on Rahvuslik Koostöö Keskus, milline nagu eelmiselgi korral, tuleb valimiste 28 kandidaadiga. Järgnevad Eesti Vabadusliit 24 (1970 a. 28), Liberaalne Erakond 22 (25) ja uus rühmitus Eesti Töögrupp 15 kandidaadiga. Sõltumatuina kandideerib 6, eelmisel korral oli neid 11.

Ühtlasi selgub, et osa kandidaate enam ei kandideeri, osa aga on vahetanud rühmitust. Esimakordselt astuvad valijate ette Rahvuslikus Parempoolses rühmas 12, Rahvusliku Koostöö Keskuses 11, Eesti Vabadusliidus 4, Liberaalses erakonnas 6, Eesti Töögrupis 9 ja 3 erapooletul kandidaati.

Praeguse Esinduskogu koosseisust kandideerivad uuesti valimistel R. Parempoolses Rühmas 32, R. Koostöö Keskuses 15, E. Vabadusliidus 15, Liberaalses Erakonnas 10, E. Töögrupis 4 ja erapooletul 3 kandidaati.

Kokku kandideerivad praeguse Esinduskogu valimistel 1970 a. valimiste 79-sat kandidaadist 42, kuna esmakordselt esinevad 55. Kandideeriialt on vanim praost Nikolai Raag 86 eluaastaga ja noorim õigus-teaduse üliõpilane Rein Liiv, kes on 22 aastane.

R. PAREMPOOLSE RÜHMA koosseisus kandideerivad:

Tiit Aasma, Elmar Aibast, Jaan Allas, Aksel Ausmaa, Anus Estra, Hannus Estra, Mart Estra, Ado Irvil, Eino Joandi, Johan Jürgens, Mihkel Jüris, Arnold Kahu, Feliks Kello, Ants Kippar, Woldemar Krüppelman, Eduard Laanemets, Hans Leis, Daniel Lõugas, Meeri Mamberg, Kristjan Melkop, Olaf Muruk, Aaser Mäkk, Johan Oldermäe, Ruut Paglant, Ants Pahv, Lembit Pella, Walter Pella, Leelo Pukk, Peeter Pukk, Priidu Pukk, Priidu

Puusepp, Jakob Puustusmaa, Alfred Põldma, Nikolai Tarkpea, Rein Tarkpea, Johannes Tiitso, Albert Tiik, Ilmar Toigre, Ain Treufeldt, Rein Treufeldt, Elmar Tõidsepp, Albert Uukareda, Valentin Vabi, Teet Veertee, Kulla Velliste, Osvald Viirsoo ja Jaan Öunap.

RAHVUSLIK KOOSTÖÖ KESKUSE nime all:

Jüri Adila, Anu Blunt, Heiner Erendi, Muusa Ericsson, Sven Hanson, Virge Hint, Mall Jams, Toomas Jürisoo, Herbert Iir, Leo Karupää, Senta Karupää,

Mart Kiiver, Virgo Kimber, Karl Laantee, Evald Lillette, Herman Luik, Olaf Meyer, Richard Norvell, Elmar Pettai, Rein Puusepp, Arnold Pundi, Nikolai Raudvere, Walter Soo, Eero Tarjus, Ao Vaks, Jaan Vilval, Ilmar Vooremaa ja Harald Sepp.

EESTI VABADUSLIIT saa- dab valijate ette:

Rein Asu, Helmut Anier, Lembit Aring, Eeva Merike Kangro, Hans Kauri, Tiit Kauri,

Järg lk 11

Eesti neiud filmis

TORONTO (EEPL) – Torontos esitatakse praegu Kanada filmi, kus eestlanna Tiit Leekil on üks peaosi. Samal ajal tutvustab New Yorgi suure levikuga Daily News veel teist eestlannast filmitähte oma "showbusiness-reportaazhis". – Inglismaal tähelepanu äratanud Mary (Mari) Tamme, keda kolumnist eriti välja tõstab ta suure keelteoskuse tõttu – ta kõnelevat eesti, prantsuse, saksa ja heebrea keeli. Mary Tamm esineb Jon Voighti partnerina filmis "The Odessa File" milline jõudis New Yorgi kinodesse.

Tiit Leek on läbi löömas Kanadas

Eestlased võitsid "Baltic Cupi"

Stockholmi Eriktsdalshallis oli Eesti meeskonnal Rootsi eesti noortest agar õhtuajaks kord plakatiga "Heia Eesti" ja sinimustvalge lipuga, mida viibutati vene saatkonna

esindajate härmaks. Paremal võidukas meeskond, kelle kapten Priit Tomson hoiab Balti karikat (EPL-foto TRUMMER)

Sini-must-ja-valge sini-must-ja-valge, Eesti, Eesti, Eesti! hüüdis eesti noorte poolchoidjate ja õhtuajatekoor Stockholm Eriktsdalshallis, kui

pühapäeval Baltic Cupi (Balti Karikavõistlusel) raames võistles Eesti meeskond Rootsi. Ja näidati bänneroili "Heia Eesti!" Rootsi noorus

omalt poolt vastas "Sverige-Sverige-Sverige". Ja kuigi seinal rippus eesti okupatsioonilipp, siis vihmastasid pealtvaatajad väsimatult sinimustval-

get – ilmseks meeleshärmaks näitshi jälgivatele vene saatkonna esindajatele. Viimaseid võibolla rahuldas omakorda see, et pärast Eesti

meeskonna võitu mängiti algul obligatoorsest N.Liidu ja selle järele eesti okupatsioonihünni,

Järg lk 11

EPL

Igaks juhuks

Laupäeval, 9. nov. 1974

Rootsil on alles värske meele ajane energiakriis, kui olimaad äkki keerasid oma õilvoolu kinni ja nii seadsid tööstusmaad otse paanilisele olukorrale. Nende maade seas, kes olid sunnitud bensiiniku-ponge kasutama otse sõjaaeg- ses vormis, oli ka Rootsi, maailma suurimaid õilartvita- jaid, kui jagada tarbimine ja elanike arvu peale — 73 pro- senti selle maa energiasit tules õist.

Nende mälestuste taustal ei ole imetada, kui riigipäeva väliskomisjon otsustas jaata- valt Rootsi liitumise lääne töös- tusmaade õilkoostöö-organi- satsiooniga, milline on puht- fensiivse ilmaga ja sihib liik- mesmaade energiaprobleemi kergendamisele eriti kriisolu- kordades. On ju viimasel ajal korduvalt olimaade poolt, kes vahetpidamalt hindu kruvi- des on seadnud tööstusmaad suurte raskuste ja inflatsiooni ette, kuulda olnud ahvardusi võimalikust uuest poliitilisest olimebargost.

Kui Rootsi sellesse organi- satsiooni (International Energy Program, rahvusvaheline energiaprogramm) astudes deklareerib, et ta oma neutrali- teedi huvides vajadusel reser- veerib endale õiguse lahku- seks, siis on see, nagu ka väli- minster Anderson ühes raa- diasaates rõhutas, tingitud rohkem psühholoogilistest kui praktilistest vajadustest, sest tegemist on puhtehnilise koo- stööga ja mitte poliitilisega.

Teatavasti on aga siin Rootsis meeleolud just energiaproble- emis üles kõetud aatomie- nergia kasutamise või mitte- kasutamise küsimuses, kus- juures vasemluse on hoolega ära kasutanud olemasolevate aa- tomielektrijaamade vigu keskkonnariskide ülespühumi- seks, vastamata kunagi küsi- musele, milliga asendatakse õli kui seda äkki enam Rootsil ei anta? Samad jõud on võidelnud ka Rootsi eemalhooldamiseks Euroopa ühisturust ning õli- klubi on identifitseeritud selle laienduse USA osavõtul.

Võimaliku tulevase õlikriisi- ga Damoklese mõõgana pea- kohal, on valitsusvõim otsinud uusi energiaallikaid tikutulega. Küll on kõneldud igitavast pro- jektist pärese ja tuule äraka- sutamiseks, mis aga ikka veel ei ole arenenud tasemele, kus sellest võiks tõsisemaltvõetavat lahendust leida. Venelased pakkusid lahkelt oma maagaasi turuotsa toomist Botnia alt läbi, küll siis selgus, et nad ei suuda pakku- da seda kvantiteeti, mida tööstusmaa Rootsi vajab õli asendamiseks, teiseks oli kõigile selge, et tolle maagaasi on sama häda, mis araablaste õl- ga: kraan võidakse ühel päeval kergesti kinni keerata. Nii ei tulnud ka sellest "abist" midagi välja.

Oma puurimistornid Lääne- meres Gotlandil ja mandrila- mil ei ole täitnud vähemalt seniini lootusi, kuigi naaber- maal Norral see on suurepära- selt õnnestunud ja ta on muu- tunud õli- ja maagaasi müüvaks maaks. Kahtlemata on Rootsil otstarbekohasem ja julgem osta maagaasi oma lääne- naabrit ja saatusekaaslaselt igas võimalikus konfliktis. Pa-

raku aga voolab suur osa Norra õli juuba Inglismaa suunas.

Rootsile on järelikult rohkem kui põhjust otsida koostööd nendega, kes on samas situat- sioonis — igaks juhuks. Et kindlustada oma tööstuse ka- patsiteeti ja riigikaitsegi võim- sust, sest on ju nn. neutraliteedi kaitse praeguse moodsa sõja- tehnikka juures samuti kujune- nud olukäsitumiseks.

Õlimaad on koondunud kar- telli, millega tööstusmaad pigistatakse (kes oleks enne Teist maailmasõda osanud uskuda, et selline väljapressimine on võimalik — siis usuti, et iga katse viib otsekohe olimaade okupeerimisele. Venemaa Va- hemerle tuleb on aga olukorra põhjalikult muutnud), siis on otse hädavajalik, et ka pigista- tavad loovad kartelli enese- kaitse teostamiseks. Veebruaris otsustati Washingtonis põ- himõtteliselt sellise organi- satsiooni vajadus. Eriti koordi- neerimisgrupp, nn. Energy Coordination Group, moodus- tati koostöö kavandamiseks ja nüüd siis on projekt praktilisel teostamisel.

IEA, International Energy Agentur, hõlmab praeguses as- jades seisus ilmselt kõiki õlist olenevaid tööstusmaad, välja arvatud Prantsusmaa, kes lootes oma erisemetele araablastega loodab minna oma teed, nende hulgas ka neutraalsed Šveits ja Austria, kes Rootsi eeskujul teevad erapooletuse reservatsiooni. Nad on sunnitud, kuna (nagu rõhutas rootsi kaubandusmi- nister Feldtki) ettevaatlike abi- endõudele tulevikule mõtel- des: eemale jäämine tähendaks vähem toorõli kui ka rafineerit- tud õliprodukti, pealegi tuleks üksinda olla uute energiaalli- kate väljarendamise küsi- mustes ja ilma jääda internest õilinformatsiooni. Rootsil on see eriti oluline, kuna pool maa õilvajadusi imporditakse maadest, mis moodustavad õiliklubi tuumiku.

Igaks juhuks tuleb olla ette- vaatlik, seda peaks kogu Rootsi rahvas tunnetama oma koge- mustest. Energiaallikate ja rahvusvahelise solidariteedi vastu suunatud atakid (nende poolt, kes ise ülistavad proleta- riaadi solidariteeti) näivad läh- tuvat huvist nõrgendada Rootsi valmisolekut kriisidele, sest kõigi energiaallikate mahama- terdamisel, mis kriisilukorras võiks kõne alla tulla pääste- binõudena ja enesevarustamise kindlustajana, ei ole pakutud kunagi ühtki mõistlikku ja kül- laldast alternatiivi. Veejõud tähendab keskkonna rikkumist, aatomijõud on ohtlik jne. Jää- vad järele õli, maagaas ja kivi- süsi — kõik impordikaubad. Ja päike ning tuul. See annab va- stuse, miks Rootsi peab rah- vusvaheliselt osutama soli- daarsust teistele tööstusmaa- dele: isenda huvides.

KLA

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Peapiskoplik kog., peajumalat. 10/11 kl. 14 Ja- kobis, assessor Jaak Taul Londo- nist, Johan Köpu mälestamine, peapiskop Veem. laulur.

GÖTEBORG: Ev. lut. Gbg kog. surnuteküla jumalat. St. Paulis 17/11 kl. 14. Öp. Wilund, oreil L. Lind- blom, armulaud, laululehed.

LUND: Kloostri kirikus jumalat. 9/11 kl. 18.30, Öp. Takkel, oreil Eha Põhi, laululehed.

MALMÖ: Saksa kirikus jumalat. 10/11 kl. 15, Öp. Takkel, oreil Eha Põhi, laululehed.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

STOCKHOLM: Põhja Nikolai peakirik, 10/11 kl. 11 luteriga ar- mulauaga. Pärast jumalat kog. korraline täisk. koosolek, ülempr. Nael.

GÖTEBORG: Guldhedeni orto- dokskirik, 10/11 kl. 11 jumalat, praost Raag.

VARAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipõhi Kirik, Brävallag. 11, 10/11 kl. 10

Kuulsus mängib eestlast

NEW YORK (ME) — New Yorgi teatriniimete ringkon- nist on saanud teatavaks, et lähemal ajal tuleb ühes Broad- way paremas teatris etendusele näidend, mille peaosalisteks on inglise kuulus filmitäht Rex Harrison ja naispeaosalisteks kuulus ameerika filmitäht, keskealine (49. a. v.) Julie Harris.

Viimane kehastavat näiden- dis eestlannat. Näidendi autor on Inglismaalt aga tüki sisu on siiani lähemalt teadmata. Küll on aga lavastaja ja osaliste ülesandel püütud tutvuneda n.ä. tööliste eestlase iseloomu ja muuga, et saavutada laval suuremat tõepärasust. Üks as- jaomaseid tegelasi viibis muidu ka Stockholmis Eesti Teatri as- jasel teatritendusel New Yor- gis.

Inglismaalt tulnud ja teatria- lal tegelev nooremapoole mees on kõnelenud puudulikult eesti keelt.

pühapäevakool, kl. 11 jumalat., N. Körm ja H. Laur, koor ja kvartett, Kristuse surma mälest. 12/11 kl. 19 pühitund "Jumala tervestegev vägi" (heilindit).

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37, juma- lat. 10/11 kl. 14. H. Vahrik ja E. Jogur.

ALINGSÅS: KFUM, Östra Kyr- kog. 8 B jumalat. 10/11 kl. 11 Heino Viikholm jutl. ja räägib oma reistist Kaug-Ita, valguspildid, soloalaule H. Viisaarelt.

ESKILSTUNA: Eliinis jumalat. 10/11 kl. 15. O. Loogna

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik Dahlbergsg. 10 jumalat. 10/11 kl. 11.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkg. 1 jumalat. 9/11 kl. 14 Heino Viikholm jutl. ja näitab valguspildi Kaug-Ita reistist. 10/11 kl. 15 jutl. H. Viik- holm, Ibsensg. 4, kolmap. kl. 17 ja Jonseder Kyrkog. 3D neljap. kl. 18

GÖTEBORG: KFUM, Parkg. 11 jumalat. 10/11 kl. 11 O. Kallaste, piibli- ja palvet. 9/11 kl. 15 ja 13/11 kl. 13.

NORRKÖPING: Betania, Brådg. 54 palvet. 9/11 kl. 17. Ta- bernaakel, Kungsg. 26 jumalat. 10/11 kl. 13, E. Raud jt.

Kohalik elu

Samaritide jõululaat

E.P. Risti Samaritide jõululaat toimub pühapäeval, 24. novembril kl. 15-19 Jakobi kiriku koguduse- saalis Malmstorgsgatan 5, II, kus külastajad võivad osta mitmesu- gused jõulukinke.

Kavas muusikat ja deklamati- sioone. Kava toimub kella 16-18 vahel. Loteri. Kohvilaud kodus- küpstatud saadustega. Sissepääs kr. 10.-.

STOCKHOLM

Tartu Tütarlaste Gümnaasiumi aastapäev

Tartu Tütarlaste gümnaasiumi 55-ndat aastapäeva tähistamine toimub koosviibimisega Eesti Ma- jas pühapäeval, 17. novembril, al- gusega kell 17. Kavas — mälestusi koolilajast, Heivi Klement jutustab oma osa kujundamisest Karl Eerne näidendis "Kui kõik läks teisiti". ETendused Stockholmis samal päeval kell 14.00 ja laupäe- val 16.11 kell 19.00. Laulu, muusi- kat ja muid õlilust. Kõik vilistia- sed ja õpetajad teretunud. Väl- jaspool Stockholmist külasti on võimalik paigutada koolilõpete- juurde, et avaneks võimalus veeta üks sügisene nädalalõpp pealimas teatris käimise ja sellele järgneval koosviibimisel koolilõpetega vest- lemiseks.

Ei olnud EPL viga

Mitmed pettunud kiriklised, kes EPL 1. novembril Stockholmis Ja- kobi kiriku usupuhastuspiha ju- malateenistuse teate puhul koge- nesid kiriku juurde ja seal teada said, et kirikus on rootsi kontsert, helistasid toimetusele ja südistas- sid valeteate avaldamises.

EPL võib kinnitada, et avaldatud teade oli koguduse ametlik teade ja vigadega edasi antud. Et usupuha- stusjumalateenistus ära jäi, tuli tegelikult Jakobi koguduse köstri eksitusest, kes oli eesti jumalatee- nistuse ära unustanud ja kiriku loovutanud rootsi kontserdiks. Sel- lest eksitusest ei informeeritud Eesti Päevalehte.

Celia Aumere raadiosaates

Viulikunstnik Celia Aumere esineb rootsi raadio programmis nr. 2 teisipäeval, 12. novembril algusega kell 21, esitades Max Bruchi g-moll-kontserdi Göte- borgi sümfooniaorkestri saatel, millist juhatab Sixten Eckerberg.

Eino Mägi on kutsutud USA-s Takoma Parkis loodud adventisti haigia perekonna abistamise kes- kuse abidirektoriks. Ta poeg dr. Enn Mägi on arst Kalifornias Loma Lindas.

EESTI PÄEVALEHT

Estniska Dagbladet

Peatoimetaja Juhana Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:

EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstuna Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72

Telemispostigiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postigiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:

Aasta kr. 170:—
Termin (4 kuud) kr. 62:—
Kuu kr. 17:—

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kuriers
Tryckeri AB Eskilstuna 1974

KUI OSTAD GRUNDIGI VÄRVI-TV, SIIS TEAD, MIS SA OMA RAHA EEST SAADI!

Grundig!
Morgondagens
färg-TV med 12-lös
fjärrkontroll

GRUNDIG

Grundig Color 6011

Tack vare Teledirigenten kan Du sitta kvar i soffan och en- darrifran sätta på valja program, ställa in och stänga av Din färg-TV. Inställningen går snabbare och säkrare när man gör den från rät tillstånd. Color 6011 har även föreläsa som tex. direkt ljud, bild och programval. Helt transistoriserad. Tillräts finns för hörlurar, bandspelare och HiFi-förstär- kare. Videoklar. Finns i färgerna valnöt, jakaranda och vit lack.

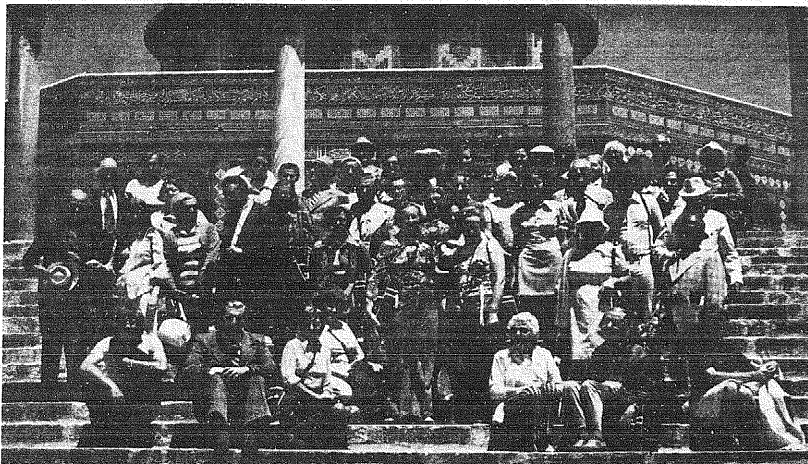

Ing. Karl Grau, ottevõtte eestlasest omanik.

- Television
- Radio
- Stereo
- Majapidamis-
- masinad

normmalms radio & elvaruhus ab

Swendammplan 2, Hågersten. Tel. 45 13 50 ja 45 13 00.

Saalomoni templi platsil, kus praegu on islami Omari moschee Jeruusalemmas, kogunes ülatolevaks püüdis 50 eestlast, kes P-hal Maal viibisid evangelistid Hlemti Rüdmiiku juhtimisel

Waldheim sai eesti vabadusvõitlejate kirja 1972 oktoobris

Hiljuti sai teatavaks, et okupeeritud Eestist on juba 1972.a. oktoobris UN-i täiskogule ja peasekretär Kurt Waldheimile saadetud kirjad-memorandumid, milledest pikem on memorandum peasekretärile. Mõlemad on hästi dokumenteeritud ja neis esitatakse nõuded Eesti iseseisvuse taastamiseks, samuti nõuded kolme Balti vabariigi, Eesti, Läti ja Leedu õiguseks olla täisõiguselised UN-i liikmed. Toome alljärgnevalt UN-i täiskogule saadetud memorandum, millele on alla kirjutanud "Eesti Demokraatlik Liikumine" ja "Eesti Rahvusrinte". Memorandum on pealkirjastatud: Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peaasambleele (tekstis märgitud lühendusena ÜRO). Dokumendid on varustatud nimetatud liikumiste pitsatitega.

Eesti Demokraatlik Liikumine ja Eesti Rahvusrinte esitavad Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peaasambleele järgmise memorandumid eesti rahva saatuse kohta:

Lähtudes sellest, et eri rahvuste olemasolu on inimkonnarikkuseks, et rahvuslike kultuuride vägivallne nivelleerimine ja assimileerimine vaesestab inimkonda, et rahvuse ja tema kultuuri säilumise põhitähtsuse on riiklik iseseisvus,

et maailma viimaste aastakümnete arengu põhiliselt jooni on sõltumatute rahvusriikide — ÜRO liikmete — teke ja nende arvuline kasv,

et vastavalt Rahvusvahelisele pakile majanduslike, sotsiaalsete ja kultuurilaste õiguste kohta (art. 1), Koloniaalvõimade ja rahvastele iseseisvuse admnise deklaratsioonile (punkt 2) ja analoogilistele ÜRO dokumentidele on kõigi rahvaste enesemääramisõigus, mille põhjal nad vabalt määravad oma poliitilise staatuse ja teostavad oma majanduslikku, sotsiaalset ja kultuurilist arengut,

et vastavalt Inimõiguste ülddeklaratsioonile (art. 21, punkt 3) peab vabaltse võimu aluseks olema rahva tahe, mis peab väljenduma perioodilistes ja võltsimata valimistes ja... vormides mis tagavad hääletamise vabaduse,

et Eesti, endine rahvasaheliseit tunnustatud sõltumatu riik ja Rahvastellid liige aastast 1921, on, nagu telledki Balti riigid 1940.a. oma riiklikust sõltumatusast vägivallast ilma jäetud ning

asetatud koloniaalse territooriumi seisundisse,

et selle seisundi ja Nõukogude valitsuse poliitika tulemusena, mille eesmärgiks on kõigi Nõukogude territooriumil elavate rahvaste assimileerimine nõukogude rahvuseks, kus juhtivat osa etendaksid venelased, on tekkinud tõsine oht eesti rahva edasisele rahvuslikule, poliitilisele, kultuurilisele ja vaimsele eksistentsile,

et Atlanti hartale allakirjutanud riigid (kaasa arvatud Nõukogude Liit) kohustusel (art. 3) soodustada suveräänsetel õigustel ja omavalitsusest ilma jäetud rah-

taastamist Nõukogude Venemaa ja Eesti Vabariigi vahelise Tartu rahuga 1920.a. kindlaks määratud piirides,

2. Eesti kui endise Rahvastellid liikme vastuvõtmist Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni liikmeks.

Selleks Eesti Demokraatlik Liikumine ja Eesti Rahvusrinte peavad vajalikuks:

a) likvideerida olemasolev koloniaalne haldusaparaat, mis ei vasta inimõiguste ülddeklaratsiooni art. 21 punkt 3 nõudele, sõltub ainuüksi Nõukogude keskvalitsusest ning on selle suurriikide shovinistlike taotluste tööriist,

b) likvideerida Eesti territooriumil asunud Nõukogude sõjaväebaasid ja viia Eestist välja kõik Nõukogude sõjaväed, kes olid paigutatud sinna vastavalt 1939.a. Eesti ja Nõukogude Liidu vahel sõlmitud lepingule alust 10 aastaks, leping aegus 1949.a.,

c) kuni rahvuslike riigivõimude moodustamiseni vabade demokraatlike valimiste teel kehtestada Eesti territooriumil ajutiselt ÜRO haldus ja tuua Eestisse sisse ÜRO väed,

d) anda ÜRO haldusperioodil võimalus Eestisse tagasi pöördumiseks kõigile Eestist vägivallast dekreeteeritud (sealhulgas poliitilistel põhjustel vangistatud) või omal tahtel lahkunud eesti rahvusest isikule, samuti nendele, kes kuuluvad Eesti kodakondsusse ja nende järeltulijale,

e) taastada normaalne poliitiline elu ja luua tingimused tõeliselt vabadeks demokraatlikeks valimisteks (ÜRO vaatlejate järelvalve all), et moodustada eesti rahva esindusorgan s.t. Asutab Kogu.

Asutava Kogu valimistest võivad osa võtta kõik poliitilised parteid ja rühmitused, kes asustavad demokraatlikku põhimõtet ja rahvaste õigust riiklikule sõltumatusle.

1. Eesti riikliku sõltumatuse

Veste tänapäeva Eestist:

Uus labidas

Protokoll nr. 1

tehase "Puitlabidas" alalise tootmisnõupidamise kohta.

Päevakorras: toodangu kvaliteedi tõstmise.

Kuulati ära peainsener sm. Mehepoja informatsioon olemasolevatest reservidest ning ettepanekute. Sm. Mehepoeg tegi ettepaneku tõsta lumelabida kvaliteeti konstruktiivsete täienduste sisseviimisega. Labida jõudlus tõuseb kahekordseks, kui monteeri juurde teine vars. Saalist kogunud vahelehtudele, et materjali kulunormid lähevad lõhki, vastab sm. Mehepoeg, et uudistoote puhul saab rakendada uusi norme. Siis hüüab keegi vahele, et miks kahe varrega, kui võib teha kohe kümne varrega. Sm. Mehepoeg vastab, et peab olema ka perspektiiv. Nii võetakse vastu otsus hakata tootma perspektiivset kahe varrega lumelabidat.

Protokollis: a/ü. komitee sekretär.

Protokoll nr. 10

tehase "Puitlabidas" alalise tootmisnõupidamise kohta.

Päevakorras: toodangu realiseerimise küsimused.

Kuulati ära turustusosakonna juhtaja sm. Tädipoja informatsioon esinevatest ajutisest raskustest kümne varrega lumelabidate realiseerimisel. Nagu selgub turukonkurentsi uurimise instituti üldisest, ei leia tehase "Puitlabidas" kümnevarrelised lumelabidat turgu sel põhjusel, et majavalitsuses pole kunagi korraga tööl nii palju naisi, et iga varre jaoks jätkuks üks kätepaar. Seepärast majavalitsuses leiavad, et kümne varrega lumelabidat on liiga võimas, ja raha kokkuhoiu mõttes keelduvad neid ostmast.

Nii järk-järgult vähendatakse labidavarte arvu, lattu kogunenud toodang aga kanda maha ning müüa elanikkonnale küttepuiduna.

Protokollis: a/ü. komitee sekretär.

Protokoll nr. 20

tehase "Puitlabidas" alalise tootmisnõupidamise kohta.

Päevakorras: vananenud toodangu uuendamise küsimus.

Kuulati ära direktor sm. Onupoja informatsioon olemasolevatest võimalustest ja ettepanekute. Nagu selgub toodangu atesteerimise komisjoni aktist, on tehase "Puitlabidas" toodang aegunud ega vasta konstruktsioonilist nõuetele. Mitmevarreline lumelabidas tuleb tootmisest maha võtta. "Millega see nüüd asendada?" küsis sm. Onupoeg. "Muidugi ühevarrelisega", vastab sm. Onupoeg. Saalist kogunud vahelehtudele, et see on juba olnud, vastab sm. Onupoeg, et sellist, nagu me nüüd tegema hakkame, ei ole olnud. Kui varem tehti ühevarrelist lumelabidat teise sordi kasevineerist, siis nüüd lubati meile esimese sordi lapvineeri. Vahelehtudele, et see ei kõlba kuradilegi, vastab sm. Onupoeg, et kõlbab küll. Päevakorral on nüüd uus toode, mitte aga kvaliteet. Pealegi, ühe varrega lumelabidas on perspektiivne, millele võib varsti juurde monteeri teise varre... Nii otsustati: üle minna ühe varrega lapvineerist lumelabida tootmisele, mis ei kõlba kuradilegi, kuid on siiski perspektiivne...

Protokollis: a/ü. komitee sekretär.

EDGAR SPIRIT

Asutava Kogu valimistel on hääletõigus kõigil neil vähemalt 18 a. vanusel isikutel, kes olid (või keel vähemalt üks vanematest oli) Eesti Vabariigi kodanik või kes on Eesti territooriumil sündinud.

Eesti Demokraatlik Liikumine ja Eesti Rahvusrinte on veendumad, et ainult eespooltoodud kaalutluste ja nõuete elluviimine võimaldab ÜRO-i kõrvalkaldumatuult tähta kohustusi, mis tal lausuvad vastavalt Koloniaalvõimade ja rahvastele iseseisvuse andmise deklaratsiooni art. 1, 2, 4, 5. Rahvusvahelise pakli kodanike ja poliitiliste õiguste kohta art. 1 punkt 3 ning ÜRO Põhikirja art. 103, 104 ja 105.

Eesti Demokraatlik Liikumine ja

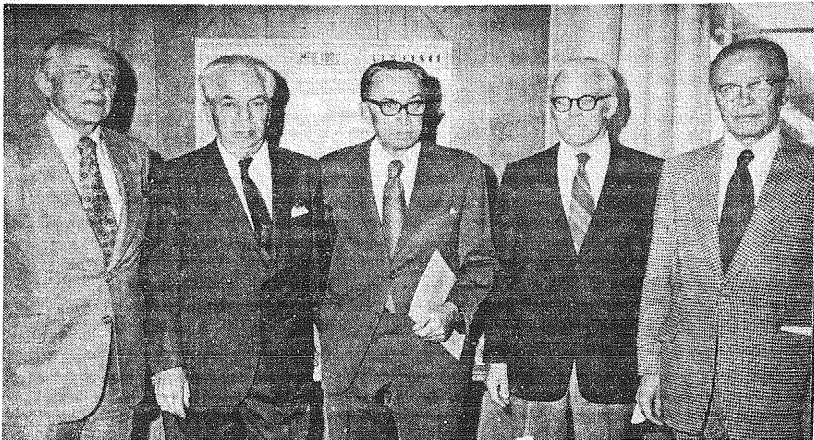
Eesti Rahvusrinte nõuavad ÜRO-it efektiivsete abinõude tarvituselevõttu, et likvideerida Eestis kõlbe, ebainimlik ja ebaseaduslik Nõukogude koloniaalvõim ja sundida Nõukogude Liitu mitte tegema takistusi eesti rahva seaduslike õiguste ja rahvusliku suveräänsuse taastamiseks.

Eestlased kas isegi maailmas kõige väiksemate rahvaste õigust rahvuslikule sõltumatusle tunnustatakse, ootab eesti rahvas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kiiret ja tõelist abi.

Tallinnas 24. oktoobril 1972 a.
EESTI DEMOKRAATLIK LIIKUMINE
EESTI RAHVUSRINTE

Külastage
EESTI MAJA
WALLING. 34-1

Ajakirjanduse Päevalt: vasakult "Vaba Eestlase" peatoimetaja Karl Arro, EPL korrespondent ja näituse korraldaja Kaarel Eerme, end. Tartu "Postimehe" ja kavaagene Ameerika Hääle eesti osakonna peatoimetaja Jaan Kitzberg, kirjanik Hannes Oja (Eesti Kultuuri Kogu esindaja) ja "Meie Elu" peatoimetaja Siegfried Veidenbaum (Foto Säagi)

Eesti ajakirjanduse päev

TORONTO (EPL kirjasaatjalt) – Eesti Ajakirjanduse Päeva korraldasid Toronto Eesti Kultuuri Kogu Kanadas ja Kanada Eestlaste Keskarhiiv Toronto Eesti Majas koos vastava ajakirjanduse näitusega. Päeva avades tõstis kultuuri-kogu juhatuseliige Hannes Oja esile eesti ajakirjanduse eriti olulised asendid võõrsil. Kas oleks ilma eestikeelse ajakirjanduseta meil olnud üldse võimalik end nii hästi võõrsil organiseerida, kui see on toimunud, küsis kõneleja, meenutades ajakirjanduse rolli 30 aastase maapao kestel.

Pikema ettekandega esines end. "Postimehe" toimetaja ja "Ameerika Hääle" eestikeelsele saadete juhtaja Jaan Kitzberg, kes kuulajaskonnale esitas pikema ülevaate eesti ajakirjanduse minevikust ja ka olevikust. Edasi esitasid kokkuvõtlikult oma hinnanguid pagulasajakirjanduse kohta kohalikele ajalehtedele peatoimetajad Karl Arro "Vabast Eestlasest" ja S. Veidenbaum "Meie Elust", puudutades ka akuteid pagulasajakirjanduse probleeme. Ajakirjandus on aastakümnete kestel seisnud kogu eestlaskonna teenistuses kõigil aladel. Samaaegselt leidis toimetamist asjaolu, et eesti ajakirjan-

duse järelkasv nooremate lehemeeeste osas on muretekitav, kuna nooremad kaastöölised on vähe ja vanemate ajalehemeeeste väljalangemine võib varem-hiljem eesti ajakirjanduse ilmutamisele raskusi tuua. Viimasena andis Eesti Keskarhiiv Kanadas juhtaja Kaarel Eerme ülevaate arhiivi poolt korraldatud ajakirjanduse näitusest.

Pärast lühikest vaheaega, mil osavõtjad võisid lähemalt tutvuda väljapanekute ja näituse, jätkus ajakirjanduse Päev laudkonna vastutusega, mida juhutas ühispanga president agr. A. Ekbaum. Laudkonna-vestluses avaldati meile tänapäevase ajakirjanduse röömade ja murede kohta mitme-

suguseid asjalikke ja kriitilisi arvamisi, kusjuures sõnavõtt muutis eriti elavaks teemat "Noored ja eesti ajakirjandus".

Vestlusringi kuulunud noorte esindaja prl. Truvert avaldas tähelepanuväärseid mõtteid noorte ja ajakirjanduse vahetõrke kohta. Üldse leidis noorte osa ja noorte ülesandad eesti ajakirjanduses mitmesugust tähelepanu, mille juures noored avaldasid valmisolekut eesti ajakirjanduse ilmutamise jätkumisel täieliku kaasabi. Ka selgus laudkonnaveestluses, et eesti ajakirjandus, vähemalt Toronto, võib muretuks ilmutada ka majanduslikust seisukohast vaadatuna.

Mis puutub Ajakirjanduse Päeval korraldatud perioodilist väljajäätet näitusele kui esmakordselt paguluses korraldatud seltskondlikele näitusele, millele osastanud K. Eerme, siis pakkus see vaatajaskonnale rohkelt huvi. Peale võõrsil ilmunud ajalehtede, ajakirjade jne. oli esitatud ka näide iseseisvuse ajal ja enne seda ilmunud perioodilistest väljaannetest, kaasa arvatud okupatsioonide ja sõjaajal Eestis ilmunud trükitud. Kaugemast minevikust oli esitatud isegi 1908. a. ilmunud Tallinna ajalehe "Ristihara Pühapäevalehe" kolm aastakäiku. "Postimehe" ja 50. a. juubellubimise j.m.

Võõrsil ilmunud ajalehtedest olid vaatajaskonna huvipõhjusteks Saksaamaal ilmunud ajalehed "Varemest tõuseb kättemaks", "Rünnak" jpt. Rootsis ilmunud ajalehtedest oli haruldusks 1944/45. a. ilmunud laagriühend "Työ ja elu" ja "Eriksdali Teataja", milles olid 1944. a. oktoobris ilmunud hakanud "Teataja" ja "Välis Eesti" eelkäijateks, teiste sõnadega esimesteks eesti pagulaselise ajalehtedeks võõrsil. Üldse on kõige enam perioodilisi väljaandeid 30. a. kestel ilmunud Rootsis, kuna USA väljaanded platseeruvad arvuliselt teisele kohale. Näitusele oli maade-välis leharuamis esitatud ka nende ajakirjanike nimed, kes paguluses on surinud. Arvuliselt on eksiliselt esitatud 32 kutselist eesti ajakirjanikke.

Huvitava näituse kohta oli Ajakirjanduse Päevaks ilmunud ka vastav kataloog.

Torontos surl 4. oktoobril Karl Kruberg, sünd. 18. juulil 1898 Harjumaal.

Reynellias Lõuna-Austraalias surl 15. sept. Milna Meri, sünd. 24. apr. 1924 Kuressaare.

Kohalik elu

GÖTEBORG

Vallmiskooolek ja ettekanne

REE Göteborgi üldkogu ja vallimistomikond korraldavad ühiselt pühapäeval, 10. novembril kell 14 Eesti Majas seoses REE Esinduskogu-vallimistega avaliku koosoleku, kus kõik Esindusse kuuluvate rühmituste esindajad esitavad tegevuskavad eelolevaks nelja-aastaseks tööperioodiks.

Igale esindajale on maksimaalselt ette nähtud tegevuskava esitamiseks ja selle kommenteerimiseks 15 minutit. Kokkulekul lelab aset ka eri ettekanne: Jüri Adila kõneleb teemat "Demokraatlik konservatism".

STOCKHOLM

Läänlaste-hidlaste koosviibimine

Läänlaste ja hidlaste 14-nese traditsiooniline koosviibimine koos 30. pagulusnasta tähistamisega toimub Eesti Majas laupäeval, 10. nov. kell 18.

Avasõna A. Estralt, peokõne Ahti Paelt, lauludega esineb Mari Kamp, deklamatsioonidega Anne Aus, humoreskidega Jussi Romot. Öhtusöök, ühislaulud ja tants, mängivad härrad Polluad ja Strickman. Loterii. Hind kr. 50.-. Osavõttus registreerimise vajalik hiljemalt 12. novembriks. Registreerida: pr. Niit – tel. 99 21 20, E. Tammeri – tel. 36 75 23 või A. Estrat – tel. 715 21 32, 715 17 10.

Vallimiste
informatsioonikooolek

Esmapäeval, 11. novembril kell

Vello Salo paigutati Kanadasse

ROOME (EPL) – Usuteaduse litsentsiaat ja katoliku paater Vello Salo, hästi tuntud Rootsi-eestlastele, kes viimasel ajal ette valmistas Roomas doktoritöö kaitsmist, samal ajal toime tulles esimese itaaliakeelse eesti luuleantoloogia väljaandmisega, asub novembrikuus elama Torontosse, kuhu teda on otsustanud paigutada katoliku kirik.

Samaaegselt kuuleme, et just ilmus trükitis tema väljaantuna "Maarjamaa taskuraamat V". Ettevalmistused on lõpetamisel "Maarjamaa taskuraamatu VI" väljaandmiseks. Selles tuuakse dr. H. Salasoo ja V. Salo poolt koostatud Eesti pagulasperioodika. Ettevalmistused on käimas ka Eesti luuleantoloogia teise trüki väljaandmiseks.

Kellast, Eestis, surl 21. augustil Herman Ruutopold, sünd. 2. mail 1895 Tallinnas.

Lakewoodis, New Jersey osariigis surl 19. oktoobril kirikuõpetaja Karl Kiisk, sünd. 25. märtsil 1909 Tartus.

18.30 toimub Eesti Majas üldvallimiste informatsioonikooolek Stockholmis. Vallimistomikonna korraldusel. Sõnavõttudega esinevad ja küsimustele vastavad vallimistel esinevate rühmade esindajad. Kõik teretulemast!

A. Grünbaum 70-aastane

Suur eestlaste sõber ja Balti Seltsi peasekretär – Adam Grünbaum – tähistab 14. novembril Münchenis oma 70-ta sünnipäeva.

Peale Tartu Ülikooli õigusteaduskonna lõpetamist 1927 tegutses ta lühemat aega advokaadina, siirdus varsti tubakavabrik "Laferte" teenistusse ning 1935 valiti A. Grünbaum sama vabriku direktoriks, milles kohal ta püsis kuni ettevõtte nationaliseerimiseni Moskva käsilaste poolt.

A. Grünbaum kuulub balti saksa rahvusgruppi, kuid võitis aktiivselt osa nli eestlaste seltskondlikust kui ka avalikust elust kodumaa, siin võiks näitena mainida tema tegevust Kaitseliidus.

Peale II maailmasõda, millest juubilar idarindel osa võttis, siirdus A. Grünbaum Baieris, kus tema hoolele usaldati ümberasujate ja põgenike eest hoolitsemisele. Hindamisväärses diplomaatase oskuse kaudu saavutas ta eestlaste ja Eesti pagulasorganisatsioonidega tiheda sideme ning ta oli alati valmis ulatama oma abistava käe kõigile Baieris jäänud eestlastele.

Oma suureks elusihiks seadis A. Grünbaum kõigi Baltikumist pärinevate eri rahvusgruppide ühiste huvide kaitsmise, ühiste probleemide tutvustamise j.n.e. Lühidavabariigis. Esimese sammuna õnnestus juubilaril kakskümmend aastat tagasi ellu kutsuda Balti Selts, mis koosneb Saksa-Eesti, Saksa-Aiti ja Saksa-Leedu Seltsidest. A. Grünbaum kui Balti Seltsi mõtte algataja ja selle mõtte läbiviija õigedalt lasuvad algeused peale peasekretäri kohustused ja samuti seltsi häälekandja "Mittellungen aus baltischem Leben" peatoimetaja ülesandad.

Balti Seltsi tegevuse raames on juubilar alati varunud balti kunstnike ja kirjanike tutvustamistõnustel avaraid võimalusi eestlaste jaoks. Väärrib märkimist ka, et Balti Seltsi töökoosolekute korraldamisel Lüneburgis on A. Grünbaum kaasabil alati olnud võimalik seal samaaegselt läbi viia Eestlaste Ülemaailmse Kesknõukogu Euroopa Büroo koosolekuid.

Ta on aastaid aktiivselt osa võtnud Lääne-Euroopa mõjukamast

ADAM GRÜNBAUM

antikommunistlikust liikumisest – "Bund der Freiheit" (Vabaduseliit) – ning täidab seal praegu esimehe ülesandeid.

Eestlastele on A. Grünbaumi nimi laiemalt tuntud ühenduses juba traditsioonilisteks kujunenud n.n. "Üld-balti kommersidega" Heidelbergis ning käesoleval aastal tähistati nende koosviibimiste 10-ta aastapäeva. Siin on A. Grünbaumil asendamatu teeneid kolme Balti riigi akadeemiliste ringkondade koostöö saavutamisel. Juubilar kuulub korpi Frat. Normannia perre ja on juba hulga aastaid olnud nende viilist-laskoguse esimeheks.

Oma senisel etel on A. Grünbaum jäänud eestlastele sõbraks, kelle kodu on alati olnud avatud ja kelle jutule on võidud minna igal ajal igasuguste muredega. Ta on alati lahke ja abivalmis ning nõus rakendama oma käsutuses seisvaid võimalusi põgenike huvides. Et Ida-Euroopa põgenike hulgas eriti eestlastel on Saksa avallikkuse ametiasutustes hea nimi, siis see on suurel määral A. Grünbaumi tenne.

A. Grünbaumile on alati olnud südamekohane vana kodumaa, balti rahvad ja ta püüab kõiki teha meile ühistele sihtide huvides.

Sõbrad ja tuttavad Rootsis suರುವ Adam Grünbaumi kätt ja soovivad temale õnn, tervist ja tööhäet senise suuremeelse tegevuse jätkamiseks.

JÜRI ADILA

"Kas olete spioon?" küsis rootsi leht vene diplomaadilt

Stockholmi ajaleht Söderposten luges ameeriklase John Barroni suuri N. Liidu spionaaži ja spioone paljastavat teost "KGB" ja konstateeris, et raamatus ära toodud 3000 nime hulgas leidub kümnekond aiskrast, kes praegu töötavad Stockholmis. Diplomaadidena. Ajalehe toimetusele õnnestus pika otsimise peale kindlaks teha, et üks raamatute nimetatust, Anatoli Jegorov, sõjaväelase aitas-see N. Liidu suursaatkonna juures ja polkovnik, elab valkveel Hägerstenis. Mitte ühtegi rida telefoni-raamatust ega mujal avalikes paaberites.

Toimetuse külastas Jegoroville: – Mida ütlete Barroni väidete kohta?

Venelane kõhles: – Mis peaksin ma vastama. Selliste jämedate isikute vastu suunatud asjade puhul ei ole mul mingid kommentaarid. Ole minu asti tulla ühendustega. – Aga teid on kätte näidatud spioonina? – Ja jah...

– See peaks ometi mingil viisil mõjutama teie tegevust siin Rootsis, eriti kui peate kohtama oma rootsi kolleegeid? – Ma ei saa seda ütelda, et see nii oleks... Pealegi on meie suursaadik juba protesteerinud väli-

sministeeriumi ees nende väidete vastu. On ju alati elementi, kes püüab järele hinda eest häirida häid suhteid Rootsi ja N. Liidu vahel, vastes Jegorov arusaadavas rootsi keeles. Kuid toimetust ei ei olnud rahul:

– Vabandage, kas te ei või või ei peaks tõendama, et süüdistused teie vastu on alusetud?

– Mis oleks selles kasu... Mul ei ole midagi enam ütelda selles asjas. Mul on tõesti muud teha kui astuda vastu sellistele väidetele.

– Aga raamatute ole lugenud?

– Ei, ei. Jätub sellest, mis olen kuulnud.

Jegorov tänas ja pani toru ära. Ta ei tahtnud absoluutselt vastu võtta ajalehe fotograafi. Miks, seda ta ei ütelnud toimetusele, kes konsulteerib, et varem on ikka kõnelnud kahtlustest vene diplomaatide, atashede jne vastu. Barron aga väidab otseselt: need on spioonid. Punkt ja lõpp. Rootsi julgeolekupoliitil vastanud ajalehele, et Barroni andmed ei oleval midagi nendele uut – "me tunneme paljusid nendest nimeidest". Ei olevat aga tõendad, mis kindlaksid autori väiteid. "Söderposten" teeb märkuse: "On väga ebatavaline, et vene diplomaadid ja sõjaväelised atashed elavad väljapool oma, s.t. suursaatkonna jne, piirkonda."

Karin Saarseni sketshi "Kindralite lõuna" päevakajalisel "ülendusteemal" esitasid Silvia Silveus ja Elo Rähn (pilt vasakul), paremal esinejad "Tuulemaa" noortega esireas. Tagareas vasakult viuldaja Tiina Randviir, teadustaja Muusa Ericson, sketshi osaline Silvia Silveus, "Treeinu" toimetaja Veera Poska-Grünthal, Karin Saarsen, näitlejatar Elo Rähn, käsitöö ekspert Salme Vasur, noortejuht Erna Klemmer (Foto Trummer).

Mitmekesine Triinu-pidu Stockholmi Eesti Majas

Nagu viimase 22-e aasta jooksul ikka, nii tuli tänavugi Eesti Majja kokku hulgaliselt naisperet koos mõnede härradega, et mõnustas kohvilaudades koos pühitseda meie vaba maailma aluseks örnema soo ajakirja "Triinu" aastapäeva. Pühapäeval 27. oktoobril peeti "Triinu" oma küllalistele, koldest enamuse on terna traum lugejad, kaks tundi mitmekesist kava, alates debüteerivast viiulilolistist 14-aastasest Tiina Randviirist, äsja auhinnatud luuletaja Karin Saarseni ajakohasest sketshist "Kindralite lõuna", kuni pildija laulureportaazhini suvel Münsteri tolmunud eestlaste järjekordsest suurest hästi kordalainud laulupeost. Käsitöö ekspert Salme Vasur, kes moorevõitlidel esineb ka nooruslikult "vanaema-manakeenina", andis ülevaata Põhjamaade käsitöö kongressist Visbys. Lasteala "tädid" Erna Klemmer juhatas "Tuulemaa" hellakeste väikest koori ja kõneles lastele laulude-hellilaadi saamisloost. Konferanssjoena toimis Muusa Ericson, kes jutustas ka laulupeost. Rikkalik luterli andis kokku 26 võitu, kusjuures peavõitjaks oli rahvarlides nukk.

Avasõna ütles "Triinu" kustumatu energia ja toimetaja Veera Poska-Grünthal, kes äsja oli saanud järjekordset reisilüüsi "Sunne Lombi". Ta tõi tervitust Amerikla ja Kanada eestlastelt ja jutustas Montreali ning Toronto Eesti Naiseltside tegevusest. Niihästi Torontos kui Montrealis on nüüd asutatud "Triinu" spõrade ja kaastööliste ring, et omavahelist ülemäälimset koostööd veelgi edasi viia.

Pr. Grünthal kõneles ka eestlaste raskustest Quebec'i provintsis, kus nüüd ametlikuks keeleks on ka prantsuse keel, mida paljud meie vanema põlve esindajad ei oska. Nii on paljud kaasaalased Montreali ja selle ümbrusest kolunud inglise mentaaltedijaga Torontosse. Huvitav oli toimetaja kohtumise prantsuse ringkondades tunnustuse osaliseks saanud luuletaja, eestlane Meery Jürgensson-Devergnas'ga, kes on kunagine Ve-

nemaa eestlane, kes Vabariigi ajal lapsena Eestisse tagasi tuli ja hiljem sõjakeerises uuesti pidi põgenema ning pärast aastaid Prantsusmaal uue kodu on leidnud Kanadas.

Ta on senini avaldanud kolm luulekogu prantsuse keeles olles saanud auhindu Pariisis a. 1962 ja Viichy's a. 1963. Ta on nimetatud autodoktori Insituti Gracian poolt ja on Kanada Poeetide Ühingu ning Rahvusvahelise P.E.N.-Klubi liige. Pr. Poska-Grünthal näitas koosiljal Meery Devergnas viimast luulekogu "Osmoses", mis on kirjutatud "Collection Prisme" seeria Kanada Poeetide Ühingu väljaandele. Oma luuletustes mainib poetess ka oma kauget kodumaad, sealset sumedat jaanilööd, Venemaa revolutsiooni koledusi ning manab realistlikke sõjapilte sakslaste poolt vallutatud Prantsusmaast lugeja silmade ette.

Pr. Veera Poska-Grünthal oli New Yorgis kaasa teinud ka "Vanaema" küllalisenuduse, istudes Maria Koppermanni kõrval, kelle tütre tütar Epp Lohk-Sundström laval kehastas "Vanaema" minijat. Koppermanni suurele perekonnale oli esimeses reas reserveeritud kokku kümme istet, nentis pr. Grünthal. Teatavasti on vanaproua Koppermann "Minu 12 aastat Siberis" raamatu tuntud autor.

Muusikalise osa juhatusid sisse "Hellakesed", kes Erna Klemmeri kitarril saatel laulsid "Sa oied nii armas mulle, mu sõidame sünnimaas", "Vares vasa linnuke", "Veere värtan vurnaga" ja Mozart lastelaulu "Vilgu väike täheke". Nad said suure aplausi osaliseks ja korraldajate poolt anti nalle tänuähiks tarmuka esinemise eest eesti noorsooraamatuid, m.h. Gert Helberndse ajalooline Tallinna raamat "Raekooli õpilane".

Järgnevalt esitas Tiina Randviir, kes õpib Nacka muusikakoolis, F. Kuchleri sonaadi G-duuris ja sai oma bravuurse mängu eest kiiduvõidu. Tema emma, Naiskoori liikme ja solisti Asta Randviiru heledat puhast sopranit kuulsi me hiljem Münsteri laulupeo hüllevõitlil kirikukontserdist Kaljo Raldi "Loo mulle jumal puhas süda" esitamisega. Teine soloosa oli seal Erna Klemmeril.

Konferanssjoena toimis kogu "Triinu" õhtu kestel Muusa Ericson, kes Karin Saarseni päevakohast sketshi teadustades ütles, et see on "naljakas kurbmäng" ühes vaatuses, mille tegevused ja situatsioonid on autori fantaasia viil ja igasugune kokkusaftumne te-

geliku eluga täiesti juhuslik. "Sketshis esinesid Elo Rähn ja Silvia Silveus. Esimene oli ainsa õige eesti ohvitseri". Vabariigieaegse nooremliipniku naine Mimmi Murike, kuna teine kehastas "kindraliprouat". Agaate Sirgerivi, kes "uue armee" kõrgeid sõjaväelasi valmistub oma kodus piduliku lõunasöödiga vastu võtma. Publik kuulas põnevusega ja naeris eriti keeruliste sõjaväe nimetuste üle nagu "Solna tankide üksuse tagumise rivi noorema ülemä teine abi". Autor ja mõlemad näitlejad said tugeva aplausi lõbusasse tuju sattunud publiku poolt. Kuulda on, et Karin Saarsen ühest vaatusest kavatses kirjutada õhtu täitva komöödia-laulumängu mõnele meele teatri-trupile.

Pärast vaheaega, mille kestel välja loostiti huigalitselt loteri-võite jätkus eeskava Salme Vasuri ettekandega Visby-kongressist.

See toimus juunis Sävedali koolimajas ja oli tänavu järjekordselt 15-nes. Seda "Nordiska Hemslöjdsinget" peetakse igal kolmandal aastal. Kongressi motoks oli: Elav kodukäsitöö põhjamaal aktuaalses vormis. Osavõtjaid oli viilet maalt: Rootsi, Soome, Taani, Norra ja Island. Salme Vasur, kes kogu kongressi ajal kandis oma Saaremaa rahvarlilideid, oli rootsi delegatsiooni koosseisu, aga sai Eesti heaks nii mõndagi rääkida, kuna tema rõivad tähelepanu äratasid. Kõneleja peatus pikemaalt ka iga maa väljapanekute juures nimetatud kongressil, tehes seda nii liimekalt, et kuulajad oma silme ees nägid värvikaid soome "kalt-sukangaid" või Islandi lambavilaseid püksidresse ning silmuskoos ölarätte.

Lõpuks võitis sõna Stockholmis Eesti Lasteala juhataja Erna Klemmer ja jutustas, kuidas tehti lastelaulude hellipiaat, mille sisse mängimiseks ühes rootsi hellipiaat-studios kulus 5 nädalat ühe prooviga nädalas. Ta lisas, et oli tüüsti viimane aeg, et plaati toime tulla, kuna suurem osa suuremat "laulvatest lastest" nüüd juba koolipingil istuvad, järelikas aga praegu nii pisikestest mudlastest koosneb kes veel õiget tooni pidada ei oska. "Aga paljud aasta pärast on uus koor valmis!" lisas ta optimistlikult. "Triinu" aastapäev lõppes mõnusa jutemisega kohvilaudades, mida esile kutsusid valguspildid Münsteri laulupeolt, kus nägime kooride esinemist, koorijuhite, kirikut, kus toimus kontsert-jumalateenistus ja lõpuks ka "värsitud tagasisõitjaid" rongi kupees (EPL/K.K.)

Lugeja kirjutab

DISKRIMINEERIMINE

Meie, Eesti Päevalehe lugejad, oleme küllalt kaua end lasknud "nõrkida" ametivõimude poolt. Oleme eeskujuliku kannatusega aupaklikult palunud EPL-le seda toetust, mida riigipäev on otsustanud saajal. Soovitan seepärast mõningaid vastustajaid:

1) Lõpetagem rootsikeelsete lehtede tellimine, 2) Pidagem veebruarikuus deklareerimisel meele Eesti Päevalehte. Tuleks "allmän sjuväldklarationis" punkt VI 7 all (avdrag för intäkternas förvärvande) üles võtta EPL tellimiskulu. Kirjutagem näiteks "Eestiska Dagbladet 170:--". Kui mõni maksuametnik pärib, mis asi see on, siis ütleme, et see on "faktidskrift, nödvändig för mitt arbete". Päevauudislike ajalehti ei saa nimelt maha arvata. Las siis kohtud teevad kindlaks, kas EPL on päevauudislik leht või "faktidning". Igal juhul tekitame rohkem kära ning kiirustame sellega EPL diskrimineerimise lõpetamist.

EERIK J. SERGO

JUBELIAUTOD?

Mõne päeva eest saabus kirjakasti Eesti Komitee, Eesti Rahvusfondi, Eesti Abi Keskuse ja E. A. Suvikodude ühine väljaanne "Sõnumid" nr 2.

Pühitseme, õigem mälestame, meie põgenemise 30. aastapäeva. Kõigi muude artiklite seas on üleskutse eestlastele ja eesti organisatsioonidele, mis algavad sõnaga: "Kolmekümne aasta eest pidime oma kodumaalt põgenema vene kommunistliku okupatsiooni eest."

Siitsaadik on kõik õige. Kui aga jätkata "Sõnumite" lugemist kuni eelviimase leheküljeni, jähmub iga eestlane, kui leiab poolelehekülje suurus rootsikeelse reklaam-artikli vene autode levereerimiseks Venemaal - Ira Löfvanderilt.

Tekib tahtmatult küsimus - kas oleme tõesti nende 30. aastaga siin paguluses jäänud nii viletsaks, et suudame oma "Sõnumit" kirjastada ainult tänu selle kuulutuse eest saadud tasule? Kui Ira Löfvander & Co oleks kuulutanud, et ärge unustage jõulupakke õigeaegselt teele saatmas, oleks asi olnud omal kohal - mõte oleks olnud, et omakstele jõulurõõmu valmistada. Kuid teha reklaami vene autodele, ja veel selles "Sõnumi" numbris, kus tuletame meelde neld raskeid kannatusi, mida meil kõigil tuli läbelda oma kodusi mahajättes, see on juba liig.

Miks selline kuulutus sisse võeti?

LUGEJA PROVINTSIST

METSAKODU UUDISMAA

POSTIARVE 694771 FALKÖPING

VABAÖHUPIHKOND EESTI
SKAUTLIKELE NOORTELE

Ira Löfvander & Co AB

Suburrogsgatan 29, 113 48 Stockholm
Tel. 32 21 40

För leverans i SSSR finns följande bilar:

Modell

Moskvitsch 408 IE
Moskvitsch 412 IE
Moskvitsch 426 IE Kombi
Moskvitsch 427 IE Kombi
Zhiguli VAZ - 2101
Zhiguli VAZ - 2102 Kombi
Zhiguli VAZ - 2103
Zaporozhets ZAZ - 968

Moskovitsch 408 IE, Moskvitsch 412 IE och Zaporozhets ZAZ - 968 levereras i städerna Moskva, Riga, Lvov, Minsk, Kiev, Krasnodar samt i Tashkent. Övriga bilar endast i Moskva. Leveranstiden beräknas till cirka 3 månader.

Vi reserverar oss emot eventuell kursförändring Rubel/Sv. kr.

Tänk på Edra julpaket i god tid!

"Issand Jumal! Venelased jälle laagris!" Ants Karu (Egon Peensaar), Lia Mälar (Helvi Meent) ja Koolhonu (Roman Väli) stseenis näidendist "Kuid kõik läks teisiti", mis lavastub: STOCKHOLMIS laupäeval, 16. nov. kell 19 ja pühapäeval, 17. nov. kell 14 ABF-i teatrisaalis, Svea-vägen 41.

NORRÖPINGS laupäeval, 23. nov. kell 19 Flickskola aulast Repslagaregatanil.
ESKILTUNAS pühapäeval, 24. nov. kell 14 Folkeets Huset teatrisaalis.

Rich. Koolmeister

Johan Kõpp ning eesti kirik maapaguluses

Johan Kõpp 100 aasta sünnipäeva puhul on meil eriline põhjus mõelda tema osale Eesti kiriku kujunemisel, organiseerimisel ja juhtimisel paguluses, mis on tema elutöö viimane ja väga oluline panus meie rahvakiriku elus.

Meie kiriku kujunemine paguluses on väga pikaajaline protsess, mis on tingitud meie laialipillatud olukorrast, erinevate maade ja kirikute raamist ning meie väimeestest ja majanduslikest võimalustest. Selles arengukäigus on kindlaks kujunenud Johan Kõppi Eesti rahvakiriku kavandamine ning selle teostamine.

Johan Kõpp oli varustatud iselavast Eestis saadud erakorraliste volitustega, mis võimaldasid kiriku õigusjärglikku jätkamist ning vajalikult ümberorganiseeritud juhtimist. Sellele volitusele lisaks tuleb aga eriti arvestada tema isiksusega: ta oli vastuvaldematu autoriteet meie kirikus. Need asjaolud soodustasid meie laialipillatud kiriku liikmete koondamist ja üldkirikliku tegevuse jätkamist. See ei olnud mitte uus kirik, mis tekkis paguluses, vaid see oli kodumaalt kaasaetud kiriku tegevuse jätkamine võõrsil. See oli ülessehitatud Eesti kiriku ja rahva tarvis väljaspool kodumaad.

Kaheksa aastat pärast kodumaalt lahkumist ütles J. Kõpp ühes oma ringkirjas: "EELK, olles küll kaotanud oma loomuliku territoriaalse aluspinna ja pidanud tegevusema püüdnud tingimustes, on ometi suutnud ennast vajalikul määral korraldada ja täita oma ajaloolist ülesannet. Kõrvaldades enesesse suure osa kaasmaalasi ning teenides neid nende annete ja varadega, mis Kõguduse Issand teinud annud on."

Kirikute ajalooliselt on see aluspinna nähe. J. Kõppule oli suureks kinnituseks, kui ta võis kuunda teiste kirikute esindajatele tunnustavaid avaldusi ja hinnanguid selle kohta, et Eesti kirik on suutnud ka paguluses säilitada oma põhilaid ja traditsioone ning tegutseda ühtlase tervikuna, moodustades kiriku täiesti omapärase nähtena kirikute peres, kuna tema "piiskopkond on kogu maailmas". Selles asjaolus nähti meie kiriku usulist jõudu ning moraalselt tervislikkust.

Hiljem on see meie kiriku eriolukord valmistanud maailmakirikute liitudes palgutamise järje-

korras või koha küsimuses palju raskusi. Kirikuid arvestatakse kirikute liitudes tähestiku järjekorras riikide järgi. Esialgu oli see nii ka Eesti paguluskirikuga. Pärast seda kui kodumaakirik esineb Venemaa kirikute nime all, on meie kirik palgutatud "ülejäanud kirikute" üldnimetuse alla ja seega järjekorras viimasena. Põhjenduseks on nende poolse seisukoht, et paguluskirik ei saa esindada kodumaakirikut.

Meie kirikul oli selles küsimuses hoopis teine arusaamine. Kodu-

Peapiiskop Johan Kõpp oleks 9. novembril saanud 100-aastaseks.

maa kirik ei ole enam vaba rahvakirik, vaid on määratud pikaajalise kuld kindlale surmale. Kodumaa kirik ei saa vabalt end esitada. "Usuliselt ning rahvuslikult seisukohast vaadates on EELK nii kodumaa kui väljaspool üks kirik. Sellest põhimõttest ei saa meie loobuda. EELK paguluses on vaba Eestis kujunenud kiriku otsene järglane, on organiseeritud selle kiriku juhtkonna ja liikmete poolt teadmises, et see on kodumaa kiriku jätkamine ja piisb kuni saab aeg üheksa tööks vabal kodumaa."

Arvestades selle küsimuse olulisust tähtsusega on Johan Kõpp korraldada püüdnud selgitada nii oma-enda kui ka võõrastele, mis on öieti Eesti kirik paguluses ja milline on tema struktuur.

Kirikute korraldamise määruste

(1953) kinnitab ta: "EELK jätkab paguluses oma traditsioone, moodustades nõnda orgaanilise vahelüli EELK mineviku ja tuleviku vahel."

Kuidas seda tuleb mõista, seda valgustab ta oma seletuskirjas, kus ta muuseas ütleb: "Meie kirik paguluses töötab olukorra sunnil täiesti lahus kodumaa kirikust, tunnistab aga oma ülesandeks olla EELK kui rahvakiriku töö ja parimate traditsioonide jätkaja vabas maailmas kehtivate võimaluste kohaselt." Ta on veendunud selles, et meie kirik suudab täita oma ülesannet oma rahve suhtes kui ka seista teiste kirikute keskel, kui ta on võimalikult ühtlane tervik ning seisab kindlalt Pühas Kirjas ning tunnistuskirjades selgitatud alusel.

Ta ei pea ekslikkirikut mingisuguseks uueks kirikuks teiste kirikute kõrval. Ta koguni lootab taoliste tendentside ja taotluste eest. Ta leiab, et on vajalik jääda usstavaks põhimõttele, et EELK on üks kirik nii minevikus kui tulevikus, ja praegune ajastu on selle kiriku orgaaniline osa ja vahelüli mineviku ning tuleviku vahel, mitte aga mingi tervikust eraldatud järk omaette. See on põhimõte mida me ilgalgi ei tohi unustada või ainult kõrvalise tähendusega teoreetiliseks arutluseks pidada, "kui me ei taha kaotada sidet oma rahvaga kui tervikuga, eriti tema vaimse olemisega, ning muudatada vaimsest peost suhtu elavaks rahvakirikuks, kes on määratud võtma ennast määratud kadumisele."

J. Kõpp on veendunud selles, et kontinuiteedi jätkamine on meie püha kohus kuni kord saab täiskas tegelek ühendus Kodu-Eesti ja Välis-Eesti kirikute vahel.

Sellest põhilisest seisukohast lähtudes on ta siis ka kogu kirikliku töö üksikasjajadeni kavandanud, milledest mõned siinkohal ainult mõnest olgud avaldatud.

Kirikute elus peab ta vajalikuks, et õpetajad saaksid kogudusi teenida täie tööjõuga ning, et neile oleksid usuliselt töös abiks ja toeks koguduste liikmeskonnaga aktiivne osa, sest "koguduse töö ei ole mitte ainult õpetaja asi ja ülesanne, vaid see on viimaks kogu koguduse asi". Paguluses (täidab rahvuslik kirik oma peamiste ülesandete kõrval - kuulutada Kristust kui Lumastat, veel teisi tähtsaid ülesandeid

E. Loorits tutvustab Eestit Tasmaanias

HOBART (ME) - 700.000 elanikuga Tasmaania saare pealinnas Hobartis ilmuv ajaleht "Mercury" tõi ära suureformaadilise pildi saare juhtivatest isikutest koos eestlaste Eino Looritsaga viimase austamistaluse puhul silmapaistva postitegelasena. Talle anti üle suur hõbekandik pensionile mineku puhul, kusjuures "Mercury" lähemalt tutvustab Eino Looritsat ja tema saatust, samuti eestlaste saabumist Tasmaania saarele Austraalias.

Sellest selgub, et eestlasi hakkas Tasmaaniasse ilmuta peale Teise Maailmasõja lõpu, eriti 1947-1950 aastate vahel. Tulljateks olid peamiselt DP-d Saksamaalt, kes saabusid laevaga üle merekihtuse Austraalia sadamasse Melbourne. Peagu kõik saabunud DP-d koondatai Bonegalla üldlaagrisse, kust neid siis teadaolevalt saadeti vastavalt seadustele kohaks aastaks tööle sinna, kuhu Austraalia valitsus heaks arvas.

Nii määrati suguvendi-õdesid ka Tasmaaniasse, esmalt Launcestoni, kuhu mõned eestitarid said grupina tööle ühte Dervent jõe ääres paiknevasse haiglasse. Mõni eestlane - nende hulgas nüüd populaarseks kujuks saanud Eino Loorits - jõudis aga ka saare pealinnas Hobarti, kus mees enda jutu järele omaks üllatuseks leidis eest suguvenna - tarmuka vana-eestlaste Aleks Valtri, kes oli kunagi Hobartis laevast lahkunud ja siin visa töö tulemusena tõusnud haigla-le oaksale: oli rajanud ühe eestiinimese saeveski, mille kujundatud ulatuslikuks ettevõtteks.

Tööstuse erialaks kujunes puuvilja ekspordiks vajalike erikastide valmistamine, millele järele nõudmine oli suur kogu Austraalia ulatuses. Mees omab tööstuse rajoonis õige mitu elumaja, rohkesti metsa ning peale selle teatavaid eesõigusi riigi maade ja metsade osas.

Mitteametlikel hinnangul olevat Aleks Valtri rikkuselt neljas mees Austraalias.

Kui puhkes Korea sõda - kuhu rakendati ka Austraalia sõdureid - siis hakati sõdalasi välja õpetama Hobarti vahetus läheduses. Koos noorsõduritega saabus ka eestlastest doktor K. Krupp, kes asus elama ühte kapteni Valtri majja. Kuna nüüd oli juba käputäis eestlasi teada, otsustati organiseerida ja selleks kogunesid 30 suguvenda-õde jaanuari lõpul 1950 dr. Kruubi korterisse, kus siis asutati Hobarti Eesti Selts.

Hiljemini dr. Kruubi abikaasa vanemad Talvarid asusid ka elama Hobarti eluruumi, ostsid siia maja ja viimane kujuneski siis ametlikuks Hobarti organiseerunud eestlastekonna koduks.

Ehitab jõujaamasid Brasiilias

VANCOUVER (ME) - Insener Leo Allas, kes on kaasomanik ühes Brasiilias jõujaamu ehitavas insenerifirmas ja Brasiilias osakonna direktor, viibis Vancouveris külas, kus ta varem elas.

Ins. Allas juhtimisel töötab tema inseneribüroos Sao Paulos 140 inseneri, nende seas üks eestlane peale ins. Allase. Ehitusprojektid puudutavad jõujaamu Parana jõele, transmissiooniline, vesivarustusedumeldid, laboratooriume ja suurlennuvälja. Hetkel projekteeritakse kolme jõujaama 610 miljoni dollari väärtuses. Nagu ins. Allas ütleb, on Brasiilias oma hügieenifilatsioonist jagu saanud ja tänavu on hinnatõus olnud nagu mujal maailmas - piisut üle 10 protsendi.

Ins. Allas on praegu 53 aastane, sündinud Valgaas, lõpetanud Hannoveri tehnikakooli. Siirdus aul Saksamaalt Austraaliasse, kust perekond 1938 ümber asus Kanadasse Vancouveri.

Sügispidu Göteborgis

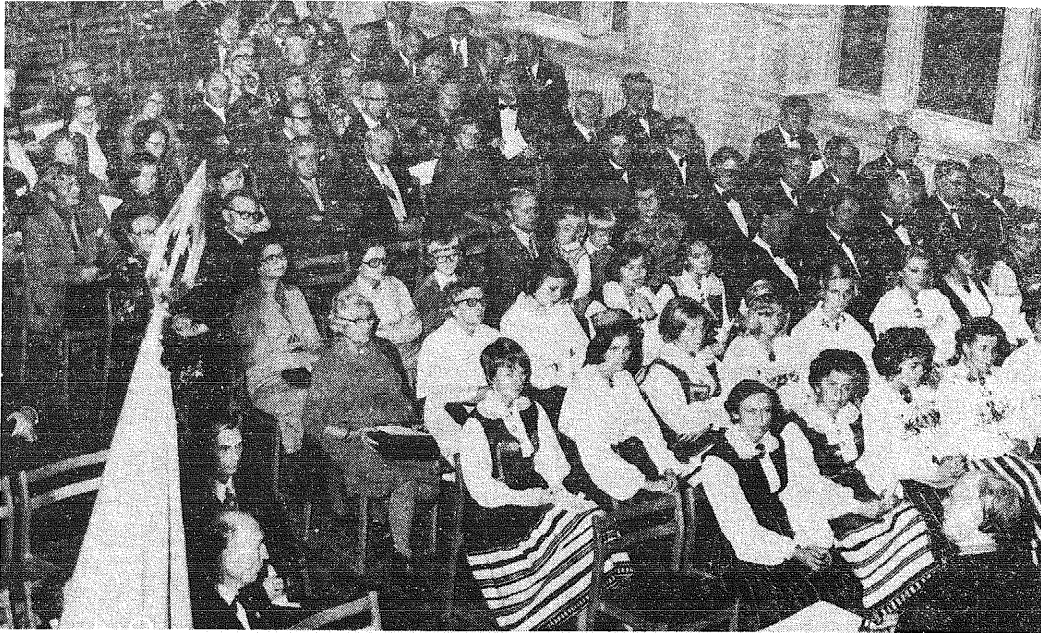
GES Näitering korraldab laupäeval, 16. novembril oma traditsioonilise sügispeo, mis leiab aset algusega kl. 19 Gamiestadeni Medborgarhusetis. Pildil laulusansambel "Lemmikud", üks esinejaid peo kirevas kavas.

nagu näitaks: ta kogub kaasmaalasi emakeelsetele jumalateenistustele, takistades kustumast rahvuslikul meelsusel ja kadumast emakeele kaasmaalaste peres. Kiriku töö peab osutama huvi inimestele nende olukorras, peab pöödnud, et ristiusk saaks argipäeva elu saataks.

On väga oluline, et kogudused oleksid majanduslikult iseseisvad ja elujõulised: "Ärge loote ainult teiste abile!", "Rikkad kogudused aidaku vaeseld kogudusi", ja mis

veelgi olulisem "olgem usuvad meile vanemate juhtsõnale: Jumala abiga omast jõust".

Kirikute töökavade ja ülesannete kavandamisel tuleb peapiiskop Johan Kõpp liika ja jälle tagasi ühe ja sama mõtte juure: "Kaugemas perspektiivis peame silmas tulevas ühist Eesti kirikut kodumaa ja võõrsil, et suudaksime olla kaastegevad selle arendamisel võõrsil omandatud kogemustega ning kogutud vaimse jõuga."

Göteborgi paguluse 30-nda aastapäeva tähistamisel (EPL-foto Kopler).

Piiskop Danell Göteborgis: Kaitske kui vaja enda omapära konventsiooniga!

GÖTEBORG (EPL) – Göteborgi eesti organisatsioonid korraldasid ühiselt aktuse, kus mälestati põgenemist Sovjetli vägivalla eest 30 aastat tagasi. Aktus toimus KFUM-KFUK suure auditooriumis pühapäeval, 27. novembril. Kaasmaalasi oli kohal saali täitvalt. Kõnelejakas aktusel oli piiskop emer. Sven Danell, kes pidas ka pöevakohase palvuse. Seejärel laulis Göteborgi Eesti Algkooli lastelaulukoor Tuudor Vortiku "Me armastame kodumaad" ja rahvalüüsi "Veere, veere, vokratas".

Piiskop Danell, kes eestlasi ja Eesti iseseisvusaegset elu-olu hästi tundeb, kes 30 aastat tagasi, olles diakoniasseaduse juhatajaks Stockholmis, kõigiti balti põgenikke abistas ja on hiljem eriti eestlaste maapaale jälgitud ning meile usulisele ja kultuurilisele tegevusele lähedalt seismud, tõi oma kõnes esle mitmeid olukordi põgenemispäevilt, kus ta ise ühel viisil viisil kaasas oli. Ta oli külastanud ka põgenikeleagrit. Külalastus Vikingshilli-laagrisse, kus tal tulnud ristida kolm last, jätunud eriti sügava mulje. Ristised olud, vaatamata kehvale võimalustele, eeskujulikult korraldatud. Kirisõite kinnitamine laste ristimisrituusele olud sügavalt haarav.

Need rasked ajal polnud eestlastele mingiks üllatuseks ega uudiseks. Need olid varem mitmel kaskel ajal läbi proovitud – kui põld keeldus leiba andmast, kui katk tegi hävitustööd ja kui rõhujad levitasid hirmu, ütles, kõneleja, kes jätkuvas sõnavõtus nimetas seda valmuvara, mille eestlased Rootsi kaasa tõid, suureks ja kalliks varanduseks.

Ühe episoodina jutustas piiskop Danell ühenduses piiskop Johan Köpu 70. sünniaastapäeva. Sellal oli Köpp veel karanteeniaagris ja tema abikaasa teises põgenike-laagris. Neid õnnestus silki välja saada ja sümipäeva äramärkimine toimus piiskop Danelli kodus. Sellest võtsid osa ka perekond Larretel, prof. Lööb, Gustav Suits, Marie Under, Artur Adson j.t. "See oli minuile ja minu abikaasale suureks elamuseks," ütles Danell.

"Sis tundsin ja nägin, kui tähtis on see suur ja kallid vara, mis on mel-

le toodud. Tähtis mitte materiaalselt, vaid kultuuriliselt, vaimsalt.

Piiskop Danell jätkas:

– Eestlaste usinus ja töötahe sai ka kohe tuntud tõstajaks. Sai sotsiaalvalitsuse tunnustuse selle kaudu, et "ükski balti põgenik ei ütle ära tõest, mis talle pakutakse", nagu väljendas sotsiaalvalitsuse juhataja.

Põlganud jälle tagasi kultuurilise tegevuse vaatlusele, märkis piiskop Danell eestlaste kultuuripärandina vanasõnu, rahvaritiet, rahvatantsu, kirjandust, kunsti, laulu. "Laul on eriline omapära eestlastele. Sellist pole kuskil mujal. Laulus on eestlane leidnud endale unustust, troosti ja uut lootust. Laul on olnud eestlastele arstirohuks kõige selle vastu, mis kisub allapoole."

– Eesti kodu jäägu eestipäraseks! Sellega võite ka meile, rootslastele, anda midagi oma kallivastat. Nagu teate, elame meie siin maal vaimses ja moraalses kriisis. Iselranis on kodune elu raskend ja tv kaudu ohustatud. Ja meil meikral ka kooli kaudu. "Truu ja usstav abielu ei saa eeskujaks olla," üteldakse uues õppeplaanis. Aga see probleem on juba olemas sellest ajast, kui hariidusminister Ingvar Karlsson ütles avalikult, et "kool ei tohi eelstada üht kooselamist vormi". See tähendab, et ei tohi lastele õpetada, et truudus on parem kui liiderlikkus. Mõned siserändajad, kellele olen küsinud, kuidas käsi käib meie maal, on vastanud, et väliselt on kõik korras ja hea, aga probleemiks on: kuidas kasvatada siin maal oma lapsi?

Kõneleja tähendas seejärel, et kuna eesti rahva tulevaks omapäraseks on vastutustunne koduse elu ja abielu vastu, siis tuleks seda kasutada ka rootslaste suhtes, neile mõju avaldades. Rootsi kodanike ja iselranis sisseandamutena on selleks head võimalused, seda enam, et võite toetuda rootsi ametivõimude poolt belduile, et "meil, rootslastel, tuleb aktsepteerida sisseandajate omapära". Tell on väga palju poolehoidjaid rootslaste hulgas. Kasutage seda võimalust, kui teil vajalik, teha ettekanne Euroopa Nõukogule, nagu toimis S:t Martini kogudus Stockholmis. Kui

ka see ei aita, siis on veel olemas rahvusvaheline kohus. Sest vanemate kohustuseks ja õiguseks on valvata oma laste üle eelise kasvatusse seisukohalt. Selle aluseks on Euroopa-konventsioon, millele on ka Rootsi poolt alla kirjutatud.

Piiskop emer. Danell ütles lõpuks:

– Tulevik on udune ja meie ei tea midagi ette kuulutada. Kui peaks sündima ime, et eestlased võivad kõikidest maailmanurkadest oma kodumaale tulla, siis on tähtis, et nad pika ootamise perioodil säilitavad võõral maal oma kalli vaimse vara. Seda on vaja igal ajal. Kui rootsi sisseandajad Ameerikas poleks oma keelt ja vaimset pärandust alal hoidnud, siis poleks 2 milj. rootslast saanud üldse kaasa aidata ameerika kultuuri arengule ega seda mõjastada.

– Jääge truuks oma vaimsele pärandusele! Teie oma Eesti kodumaa pärast. Aga ka minu Rootsi kodumaa pärast. Sellele pärandusele, mis ilmneb eesti piiblisalmides, kirikulaulus, ilusas ja haaravas jumalateenistuses korras, mitmekäelises kogudusealuluses. Armas Eestimaa, su üle Jumal valvaku!

Kõnelejat tänati südamlilke sõnade eest kauakestva aplausiga.

Pärast seda esinesid Göteborgi Eesti Naiskoor ja G. E. Meeskoor ühendkoorina Eero Tarjuse juhatusel kolme lauluga: Enn Võrgu "Ma lillesideme võtaks", Milna Härma "Veel kaitse, kange Kalev" ja Juhan Aviku "Hoi, Jumal, Eestit!"

Korraldavate organisatsioonide nimel ütles lõppsoona Mart Nõmm, avaldades tänu kõnelejaile, laulukooridele ja vanematele selle eest, et nad on oma järglastele teinud mõistatavaks selle olukorra, mis sundis neid kodumaa põgenema.

Aktus lõpetati "Du gamla, du fria" ja "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm" laulmisega.

Aktuse kava oli sobiva ulatusega (70 minutit) ja meeleoluliselt heas seoses põgenemisaastapäevaga. Soovida jättis asjaolu, et mikrofon ei olnud riike tõttu kõne juures kasutatav. (EPL/MR)

Eesti kooli esindaja Norrasse

Stockholmi Eesti Algkooli kuenda klassi õpilase Allan Estonius, 12, sõitis Oslosse Stockholmist koolipolitsei ametliku delegaadina, et osa võtta Norra pealinnas koolipolitsei juubelipidustustest, mis kestavad kolm päeva.

Delegatsiooni juhib Stockholmist liikiuspolitsei komisjar Kari Erik Engström ning kaasas on ka liikluskonsulent Bengt Lindberg. Delegatsiooni kuuluvad koolid valiti paremate linna koolipolitsei-koolide seast ja nendeks kujunesid Stockholmist Eesti algkool ja Park-skolan. Eesti kool saatis austavale reisile Allan Estoniuse, kuna Park-skolanist läks kaasa üks tütarlaps.

Vinelandis, New Jersey osarligis suri 17. oktoobril Marta Anette Kaasik, sünd. 17. mail 1893 Rüdaja vallas.

Läänemaal suri 28. juulil agroom Leonhard Tõlpus, sünd. 13. märtsil 1902 Virumaal.

Piiskop Sven Danelli kõnelemas (EPL-foto Kopler).

Lugeja kirjutab

EESTI KEELE ASENDI SELGITUSEKS

Lundi ülikooli soome-ugri instituudi juhataja fil.dr. Valev Uibopuu on oma artiklis "Kas eesti keelel on soodne olukord ülikoolis?" (EPL 26.10.1974) põhjalikult valgustanud eesti keele ebakindlat olukorda rootsi ülikoolide juures praegu. Selles artiklis esineb tsiteeritud minu kirjutistest "Õppimisvõimalusi eesti keele kursustel" (EPL 19.10.1974), kus ma välidan ülikoolikursuste kohta: "... siin valitseb soodne olukord: eesti keel esineb eksaminatena nii Uppsala kui Lundi ülikoolide õppekavas". Kuna minu väidet võib lugeja tõepoolest kahtepidi mõista, siis tahaksin sellele lisada järgmise selgituse. Minu kirjutise mõtteks oli kõigepealt anda informatsiooni õppimisvõimaluste kohta eesti keele kursustel, eriti Stokholmis. Sellega seoses tantsin ma üldelt, et

neld võimalusi tuleks paremini ära kasutada, kui soovime eesti keele seisundit ülikoolide juures parandada. Eesti keele kui "eksaminatne" all mõtlesin ma ennekõike seda, et eesti keeles on võimalik eksameid sooritada kuni 60 punkti ulatuses. Nii soodsat olukorda minu üliõpilasaastatel ei olnud. Kuitõrd ebasoodne ja kompliteeritud on praegu ülikoolide juures eesti keele kui õppeaine tegelikkus olukord, võrreldes paljude teiste keeltega, peaks aga hästi seiguma Valev Uibopuu põhjalikult informeerivast artiklist.

PAUL LAAN

Torontos suri 16. oktoobril Hans Palm, sünd. 1. detsembril 1893 Virumaal.

Edelgontons, New Jersey osarligis USA-s suri 6. oktoobril Juuli Lilleleht, n-n. Jensen, sünd. 28. veebruaril 1896 Vändra – Piistal.

Los Angeles eestlaste populaarsed rahvatantsijad, kes oma rühma 25 aasta eest ristisid "Kivikasukaks", esinesid San Fernandos Kalifornias toimunud oktoobripidustusel suure eduga ameeriklastele. "Kivikasukas" tähistas omavahel rühma 25-aastast tegevust koosviibimisega Arrowheadis. Ees vasakult Bruno Luun, Eva Härm, Silvia Mandre, Boris Auksman, Asta Soovere ja pisike Lina Rebane. Tagareas trupi juht Virve Lillepuu, Mati Otsmaa, Tõnis Rebane, Jaak Massakas, Asta Auksman, Karl Mikkelsaar, esimene juht ja asutaja Rudi. Aru, pillimees Helge Hogel, Kalev Opoo, Tiia Mikkelsaar ja Jaak Soovere.

Usumehed Marley ja Kaups

"Mälestusi eluteelt" puhul

Hiljuti ilmus trükist Toronto K.L. Marley 88 leheküljelisele meemuartees "Mälestusi eluteelt". K.L. Marleyst teadsin juba varem, et ta on põhjalikult uurinud oma sugupuud ja nii ta võib oma huvitavat teost alustada sisukalt:

"Minu isapoolsed esivanemad põlvnevad Rapia lähedastest Eesti linnusest, kus nad olnud hietarjad. Nende ühiseks nimeks oli algul Reisspass, mis hiljem hargnes kaheks: Reisspass ja Marley". Marleyde hilisemaks elukohaks sai Ridaala. Marley emapoolsed vanemad pärinevad Hiiumaa kagu rannikult Saarnaki lalult, kust nad siirdusid Heltermaa lähedale Nõmme talu. Ka ema nelipolve nimel on Nõmme. K.L. Marley sünninimajal ja lapsepõlves on vanemate kodu algul Haapsalus Krahviala taga. Seal siirduvad nad Harju maakale Moe mõisa ja lõpuks Tallinnas. Tallinnas saab noorest Marleyst usklik. Ta töötab haiglas ja asub siis õppima usuteadust Berdjanski linna koos hilisema baptisti jutustajaga Karl Kaupsiga. Siit hakkavad Karl Marley ja Karl Kaups teed kulgenema kõrvuti, kuigi esimesest saab hiljem vabakoguduste ja teistest eesti baptistide juht. Kui 1914 puhkeb Hiiumaal suurem usuline äratus, kutsub sinna oma ajutiseks kaasvõitlejaks Kaups ka Marley. Tulemuseks on 120 inimese võitmine lühikeses ajaga baptismitale. Kui puhkeb 1. maailmasõda viib kummagi Kaups neid ka kõrvuti sinna. Seal tabab Kaupsi saatustlik õnnetus. Ta saab jalast haavata, jääb algul väljaarsti hoolimatuks tõttu kauemaks ajaks haiglasse edasi saatmata ja kui teda lõpuks sinna saadetakse on see juba hilja. Sellest kirjutab K.L. Marley oma teose 37. lk.:

"Vahepeal oli Kaups saanud sõjaväljal haavata, kuna mina rügemendi staabis vanema kirjutajana töötasin. Üks mu elu raskemaid päevi oli see, kui ambulantsi pea-arst mulle helistas, et tuleksin kohe haiglasse haavatud sõbra juurde. Ta soovivat minuga rääkida. Olin muidugi vapustatud nähes verest tühjaks jooksnud haavatud sõbra. Arst kutsus mind kõrvale ja ütles mulle, et pean otsekohe Kaupsile selgeks tegema, et ta jalg tuleb amputeerida, kuna põletik on juba nii kõrgel, et iga silmapilk võib see edasi üles kassse minna, millele järgneks paratamatult surm. Püüdsin seletada, et ehk siiski saaks kuidagiviisi jalg päästa, kuid ta nõudis kategooriliselt amputeerimist. Tuli siis asi Kaupsile seletada. Ta jahmus loomulikult ja pukes nutma. Püüski ka nõiupidamise järele ta nõustus. Iial ei unusta ma hetke, kui ta kanderammi viidi lõikusruumi. Kui kunagi olen tublisti palunud, siis just sel ajal. Kui ta lõikustas toodi, nägi ta armetu välja ja ma jäin valvama kuni ta uherohust talu. Argates ütles ta mulle:

"Täna seda jalga, see teeb mulle valu!" Fidin ütlemata ettevaatlikult, kui siit seda jalga enam ei ole. Närvitõmbed jätaksid. Siis lausutas ta oma väheste vene keelega: "Nogi niet!". (Jalga pole enam). Ja pukes nutma. Muidugi püüti teda lojutada, et ta saab kunstjala ka küll ta saab veel hakkama! Lähaks pukes kirjeldata külastäike haiglas ja hiljem Klevisse, kus ta paranejateks asus ühel juuval laeval." Seal tuli Kaups oma kogu Kärklasse, kus tast sai peatselt Kärkla baptisti koguduse vanem.

Hiljem siirdus ta Tartusse 3. baptisti (Immanueli) koguduse vanemaks. Temast sai Eesti Baptisti Usulühingute Liidu kaue-maegne esimees ja 1938 Riigivolikogu liige, kus ta esindas oma kodusaart Hiiumaad. 1944 pages ta Rootsi, kust siirdus USA-see nagu L.K. Marleygi. Ta oli New Yorgi eesti baptisti koguduse juhtustajaga kuni vanuse ja nõrgeneva tervise tõttu sellelt kohalt lahkus. Karl Kaups suri südameataki tagajärjel 8. oktoobril 1988 New Yorgis. Sama aasta 29. detsembril oleks ta saanud 80 aastaseks.

K.L. Marley usuline innukus viis teda oma koguduse asutamiseni Tallinnas ja vabakoguduste liidu

organisereimiseni. Ta kirjeldab elavalt käesolevas teoses algul oma palvemaja ja siis kiriku ehitamist. Kümne tegevusaasta kasvas Tallinna Immanueli koguduse liikmete arv kümnekordseks, tõustes 1200-le. Esimese kommunistliku okupatsiooni ajal võimaldas kirikut osaliselt lõplikult nationaliseerimisele päästa nii et kultuurimajaks nationaliseeritud kirikut lubati oma endisel kogudusele edasi kasutada.

Paralleelselt sellega uuriti koguduse liikmetelt jutustaja Marley meelsust. Kuna tema end. poliitiliselt ei avaldanud päris ta suurematest kimbatustest nagu ka tema kolleeg K. Kaup s.

Kodumaalt 1941 Rootsi pagununa jatkas ta siin oma usulist tegevust, andes muuseas välja ka ajakirja "Kodumaa Häälde". Selle kõrval toetab ta mitmeti kaasmaalasi valmises, külastades isegi meie metsatöölisi Dalarna metsades. Siirdunud USA-see jatkab K.L. Marley tänini seal oma missiooni. Usulise kutsuomuse kõrval harrastab Marley maalimist, mida õpits Ants Laikmaalt, ja ta loomingu on leidnud arvustajate tähelepanu. Immanueli kirik Tallinnas Jõe tänaval nävis viimases sõjas, kuid kogudus jatkab oma tegevust koos baptistidega Oleviste kirikus.

K. Kaups hindab Marleyd tema 70. sünnipäeva puhul järgmiselt: "Meie elutee on meid korduvalt kokku viinud küll õppeasutustes, sõjaväes ja isandade põlvi mitmesugustel aladel kodumaa Vene-maal, Saksa-maal, Rootsis ja Ameerikas. See asjaolu on meid sõpradeks teinud. See sõprus on püsinud üle 50 aasta.

Marley kaudu olen palju kasu saanud oma kultuurile ja valmisesle arengule, kursti mõistmisele ja käitumisele seltskonnas. Olen kasu saanud oma uuelele, Jumala riigi töö meotidtele, pühitusele elule, jutustamisele ja allans-meelsuse kujunemisele. Tema eest võlgnen tänu Jumalale." "K. Kaups "Põllu Vagudel" nr. 14 - 1980, lk. 63).

Lõpuks olgu märgitud, et K.L. Marley "Mälestusi eluteelt" hind Rootsi rahas kr. 10 eksemplaril ja seda saab tellida otse autorilt aadressil: K.L. Marley, 6219 N. Christiana Ave, Chicago III, 60625 USA.

E. VRAGER

Uudiskirjandus

"TRIINU" SÜGISNUMBER 86

On ilmunud, mida on toimetanud Minda Meikup USA-s ja temalt on ka toimetaja, veeruri artiklil "Läbi tule ja vee vabaduse", millega tähistatakse Eestist lahkumise 30. ndat aastapäeva. Praost Jakob Aunverilt on pikem kirjutis "Eesti vaba rahvakirik võrsil", milles kokkuvõtlikult jutustatakse Eesti rahvakirikut kodumaa ja võrsil, selle lõhkumise kommunistide poolt, et see kunagi enam ei tõuseks.

Kuld ta on tõusnud uuesti vabaduses maades, kuhu on sattunud eesti põgenikud, ja neil samadel põhjustel, mis Eestis olid maksvad. Artiklile on lisatud esimese Eesti piiskopi J. Kuue õnnistamise puhul võetud foto, millel on teiste kõrgete külaste hulgas riigivanem K. Päts ja Rootsi peapiiskop Nathan Söderbloom, kes õnnistas esimese Eesti piiskopi ametisse. Minda Meikupilt on kirjutis "Konstantin Pätsi 100-ndal sünnipäeval", mis illustreerib K. Pätsi suurt foto.

Aasta Kangurilt on "Põlmik sõna ja silmaga koduradade", kus kirjeldatakse Seabrookis korraldatud õhtut, mida täiendab seal esinejate grupifoto. Tili Kadak kirjeldab "20ma teest maailikuunsti juurde", ühes fotoga kunstnikust. Järgneb "Nägemus", päeviku lehekülgi, ja Hannes Ojalt "Kara-vanilmuljed tänavusest Tallinnast" ühes fotoga Toronto Eesti Majast, kus toimus kümnete tuhandete külastajate võõrustamine eestlastele.

Autoriiniml Kaja kirjeldab mitmeid päevi kestnud rongiga "Reisi üle mandri", kanadas, mis algab Ontario järvekkaldalt ja lõpeb Vancouveris. "Maailma-aager Metsakodu 1974", autor T.S., kõneleb eesti skautidegaide suurlaagrist kodumaa ja pagulusajal

mitmel mandril ja eriti tuleviku suvel Rootsis peetavast Maailma-laagrist metsakodu 1974, tuues viimase juhtkonna fotod. Hilja Kuutmalit kirjutas "Korp. India 60-aastane" ühes õestuspeo fotoga 8. märtsist 1974.

Järgneb "Stockholmi Eesti Naistkoor juubeldas" ühe fotoga. Uuue Luik-Sindare: "Räägin tekstiil-kunstist ja oma raamatust sel alal". Elmar Vagerilt on "Esimene kojujagatus" ja Arvi Moorilt küllajutt "Saapad". Kristjan Meikopiga on tolmunud jutustajameetel "Eesti keel võrkleena". Jeannette kirjutab moest, tuues koim sügisestüümi püü. Mai-Kaja Korkilt on "Kuidas õmblesin Paistu rahvarilide tittrele" ja "Ehete kasti" valmistamise õpetus. Järgnevad Lillian Esopilt ja Heljo Piirsautil õpetused seinavaipe tegeled kodumiseks ja Salmel Kolkilt õpetus kahe eestimustrilise kindapaari valmistamiseks.

"Kodumajuhiseid" haapsalu räti silmuskumiseks ja ka teiste kootud esemete valmistamiseks. Meta Mäekaskilt on retsepti kiiresti valmistatavate köpetussaaduste kohta. Pikem kirjutis selve Maasilist kinnaste ajaloo "Kinnad". Järgneb kogu lehekülge katte foto Vana-Tallinnast. J. Järvi kirjutab "Kirjanudusega tegelev eluvabrik". Lisaks "Toimetusele saadetud uued raamatud" ja "Uustrükk eesti rahvarilvaste muustrildest".

Aülgisene "Trinu" sisaldab veel luuletusi Merikeselt, Ly Laasilt, Ene Jaanson Cronkilt, Marie Underilt, Kristjan Meikopilt ja A. Kipperilt, ning lõpuks muustrilhe. "Trinu" toimetust ja talitust Rootsis: c/o V. Poska-Grünthal, Tor-sviksvängen 28, Lidingö. Üksik-number Rootsis kr. 4.35, 1 aasta kr. 17.00.

Austati R. Paglantit

ALINGSÄS (EPL) — Omaette suurtundmuseks kujunes siin üldtuntud ühiskonnategeleja Ruit Paglantit 70. aastal sünnipäeva tähistamine. Kuna tema tegevus on olnud lalahaardeline ja ülemaaline, siis teda mitme päeva kestel tervitamas ja austamas nii organisatsioonide esindajad kui üksikisikud kohapealt ja kaugemalt. Telegraafi ja kirja teel oli kokkuvoolanud üle 300 saadetise. Kõik Lääne-Rootsis ilmunud rootsigi lehed märkisid sündmust artiklile ja juubilari pildidega.

Sünnipäeva hommikul olid varakult kohal Alingsäsi eesti organisatsioonide esindajad: Alingsäsi Eesti Seltist (kus juubilar on au-likmeks), Alingsäsi Pihlkonnast ja Alingsäsi Põllumeeste Kogust. Samuti rohkearvuline Alingsäsi kaasmaalaste pere illele ning kinkidega. Rootsi-poolsetest tervitajatest jäid meelde Alingsäsi Holupanga direktor Arne Ödenius ja Moderaatide erakonna poolt Georg Hjalström.

EPK Esinduse keskkujatuse abiesimehed Elmar Asik ja Os-vaid Viirsoo olid kohal, ja Göteborgi EK Juhatus kogu koosseisus abikaasadega. Lundis PK poolt anti üle auaadrets koos kingiga, samuti Göteborgi PK poolt. Oli palju III. Peetud kõnedes tulestati meelde juubilari suuri teened eesti põlumajanduse arendamisel juba vabas Eestis ja maanoorde hukade organisereimisel oma isamaa teenimiseks. Samuti tema silmapaistvat rahvuslõugu tegevust paguluses ja ilka tungi näitajana eesotsas juhtivatele kohtadele.

Sissetulnud kaugematest tervitustest, jäid meelde õnnitlajetena tervitajatenä: dr. Villibald Raud Hispaaniast, adv. Nikolai Rõuk Kanadast, dr. Alfred Wendt Sak-samaalt, peatoimetaja Johannes Västriik Saksa-maalt, EPK Taani Esinduse esimees Juh. Merevõlli Koppenhaagenist, Riigikogu liige Mihkel Jüris, dr. Arthur Herodes, praost Nikolai Raag, õpetaja Karl Laantee, kirjanik Bernard Kangro, EPK Rootsi Esinduse esimees

Rudolf Schmuul, dr. Olav Muruk, kunstinik Arnold Eres, kapit. August Jakobson abikaasaga, ltn. Jaan Allas, ltn. Emil Odraks, end. ju-napea Valmar Erik, fil.kand. Emi-le Kiive, leg. vet. Heldur Alver, kodumaise vallavanemad Eduard Peanberg ja Juhan Tui, direktor August Sagim, toimetaja Vello Pekomäe, direktor Voldemar Kruppelman, Nikolai Palmar, Eduard Laanemets, Arnold Sergo, Gerhard Peet, Voldemar Põlder abikaasaga, Helga ja Valter Mu-relik, Paul Riiner, ins. Johannes Tiits, ins. Endel Krissa abikaasaga, Ilmar Päts, Oskar Kopler, Endla ja Herbert Poka, Feliks Kello, August Tamm, Juhan Aro, Neomilla ja Andrei Murro, Helju Bronberg, Peeter Koger, Oskar Mertsiina, Aleksel Jürimäe, Helmo Eilo, Jaan Kull, August Maidlo, Villem Randmaa, Linda Mägi ja tseli. (EPL/O.V.)

Austraalia ei taha immigrante

CANBERRA — Kuna Austraalias võtab maad üha suurem tööpuudus, siis on valitsus teinud otsuse immigratsioonimistatse katkestamiseks.

Need immigrandid, kellele soovialvudused on juba aktsepteeritud, võetakse veel Austraaliasse vastu, kuid immigratsioonimis-teerium keeldub uute soovialvuduste vastuvõtmisest.

Edmontonis suri kolonelleitnant KS August Kivi.

Stockholmis suri Kalju Maan-aht, sünd. 26. aprillil 1925. Matuse toimus 25. oktoobril Räcksta kremo-toriumis.

Hamburffis suri 8. augustil Paul Reiert, sünd. 11. märtsil 1922 Põl-des Saaremaal.

• Eksamid

Göteborgis Socialhögskola administratiivse haru lõpetas Eha Olving Göteborgist.

Kanadas lõpetas Vancouveri Simon Fraseri ülikooli psühholoogia alal Jaan Pili.

Torontos ülikooli lõpetas BS kraadiga Peet Rannaste. Samas ülikoolis sooritas magistri eksamid majandusteaduses Ilo Imre Puhm.

Salme Ekbaumi luule

Salme Ekbaum: "Ajatar", Toronto 1974. Rutt Tulvingu kaas ja illustreerimised. 74 lk. Hind kr. 18.-.

Kolmekümne pagulusaasta jooksul üheks mele kõige viljakamaks naisautoriks kujunenud kirjanik Salme Ekbaumilt Torontos on Stockholmil jõuleelsele raamatulauale saabunud tema kolmas luulekogu "Ajatar". Autori oma kulu ja kirjadega trükitud, keskmises formaadis 74-lh. raamat on heal libedal paberil, mille kaanelõhmbris on sümboliseis rohetava eluranna ja laatsuste sinimere värves. Selle rannajoone on ulja tilgavilutusega tormilinnu sarnane. Originaalne kaas samuti kui vahelehtede joonistused pärinevad Rutt Tulvingult, kes nagu peoelsski on kauaasne Toronto elanik ja rahvusvahelise tuntud kunstnik.

"Ajatar" on Salme Ekbaumi 15. nes raamat kui mitte arvstada romaani "Ilmapõllu inimesed" ingliskeelset tõlgat a. 1949, "Farm in the Forest", ja tema näidendid, millest "Võõrasema" esietendus toimus Stockholmis sügishooajal 1969 Pina-Stuudio esituses. Alles mõeldud kuul toimus Sydneys Austraalias "Suitsupääsuke" maailmaesitendus, saades väga hea kriitika sealses eesti lehes Agnes Vesilo poolt. "Suitsupääsuke" on lavatehnoloogide nõudlik näidend, kuna üks vaatus hõlmab üheksa-stseeni kodumaa poole sõitvat laeval. Näidend käsitleb ka meie vanema ja noorema sugupõlve probleeme. "Suitsupääsuke" on omapärastelt ja teataval määral abstraktselt üles ehitatud näidend nii üksikisikute kui ka pagulaseelaskonna elu kujutav. Hästi läbimõeldud tegelastüüpide kaudu annab autor mitmekülgset vaatevinklit eesti nõi vanem- kui noorepõlve vahelkord ja nende suhtumist kodumaasse." kirjutab Austraalia kriitik.

Luuleraamat "Ajatar" on jagatud nelja tsükklisse: "Kauge kõne", "Pime kiri", "Metsatähe" (Ekbaumite suvemaja Jõekääril) menazerli" ja "Valge retk". Esimesse ossa on kogitud autori värsistatud reitumuleid Soomest, elamus eestlaste esinduslikust valguspeost ülemaailmsel eestlaste kokkutulekul Kanadas kaks aastat tagasi, Soome loodusliku ja rahu peegeldus "Vammala värsides", lennuretket elamusl Atlandi kohal, pühendusluulet Ungari vabaduslaulule Sandor Petöfille ja valulik kaugekõne kodumaaga "Üle vaimhali vee, ja silm on kõva ja käsi on kõrv...". Kõneall olevas tsükklis on vast ehk omapärasteim luuletus "Sandor Petöfille", mis nii erinev tavallistest eripuhudeks loodud tellimisvärsidest. Petöfi võrsid on kirjutatud prof. Felix Oinase palvel suure lauliku 126. a sünnipäeva juubeli mälestussalumi tarvis, mil ilmus USA-s ja mille ungariskeelne tõlge oli Oinase

poolt. "Mida tajun, on muusika/ lume ja tormielne, / madjaride laulid, / vabadusmeelne, / mis õrn ja viiludav halang, / mis tähelepanelik palang. Pusta punased moonid teavad, / võibolla teavad nemad enam / kui keegi teine/ hõõgumise- / ja uuestisünnist."

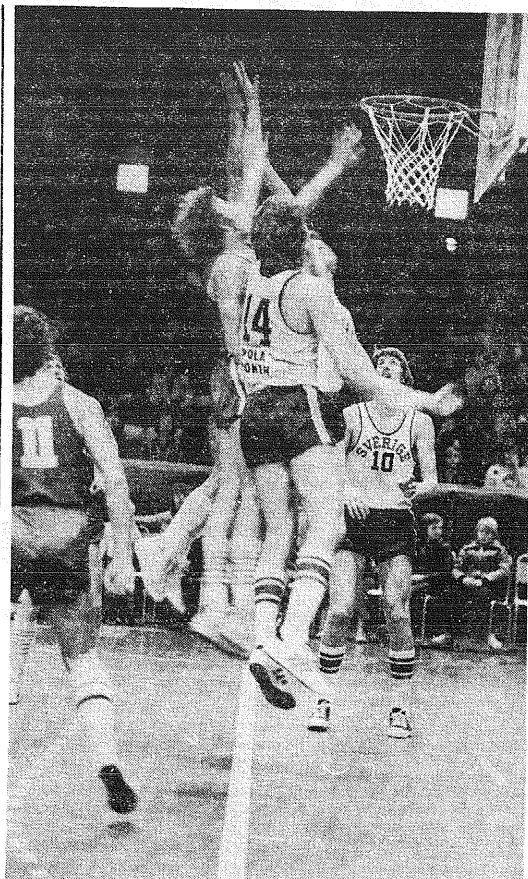
Teeses tsükklis leiame värsse enda mina analüüsi kohta, mõtteid igaviku, inimese elu ja tema tunde- deul heitlikkuse üle. Luuletaja kõneleb ilmekas pildikeeles "sü- damevalu süsimustadest orgia- dest", "kurbuse kurtummadest

kuristikudest" ja "mureda mee- mulete mureldinestest". Ent siingi 1969 läbi poeetist elutähe ja pur- skavad otse taeva ta "rõõmude keedikud geisrid". Tema "jalg on jaanallind: / kes ei taha uskuda/ unustuse usupoetuse/ ega kuulet- da aastate käsuõna: / muid, muid, muid!"

Kõige rohkem kodus näib aga Salme Ekbaum olevat oma luule- kogu kahes viimases tsükklis. "Il- matare menazerli" sissejuhtavas luuletuses ütleb ta: "Nüüd selja keeran kõigile, / mli inlmiladaga on tegu/ ning sõidan sõnajalgade/ ja kaon kassikappade riiki/ kui koger tilki." Oma äsjases kirjas nende ridade koostajale lausub ta mõtlikult, oma mina vaagivalt: "Ise olen sündinud metsades ja jään küll elu lõpuni metsahundiks, kes tunneb end kõige paremini ükski "Ilmatare" mli suuskadel või pi- kas heinas, metsamaasikate ja mesilindudega, olen siis ise avat ja maalim on avat ring kogen taas täitsa kummalist äraolemist, mis on minu puhul kõige lähem Nir- vaanale. "Ajataris" on ja ei ole sellest jälge."

Mäletan kui suure hella uhkuse- ga Salme minule kui uustulnukale Ameerika mandril kevadel 1969 näitas oma suvekodu "Ilmataret". Kahjuks valas vihma kui oavarrest ja esimene mulje oli kurblik süg- sene. Oma krundilt noppis ta kau- gele küllalisele kimbu Ontario sümboolse lille, trilliumi, valgeid tähti. Meenub ka Ekbaumide ma- jakene Gallbraith Road'il Toron- tos, mis on vist küll pisim eesti ko- du, mida Kanadas külastasin, aga nii toredasti planeeritud, et jättis suure avara maja mulje oma raamatutriluile ja maalidekoguga. Ja aed õitses ja rohetas – lilli, puid ja taimi oli siin sadat liiki. Kõik näisid õitsevat ja ilutsevat alnuüksi oma hoolika pereema auks. Nii leiame ka "Ilmatare" tsükklis laule puudest, lindudest, liblikatest aga ka inimesele lähedastest looma- dest – isegi "Kaasid" ja "Kutsi- kas" saavad oma iseloomudele vastavad värvired, milles leidub rahvalaululikku rütmil ja alliterat- siooni. "Üisa-päise jälgit tilksik, / kipa-kapa kõrvad kikkis/ nuuskis, / sõprust sobitas/ kehkhalt ringi ko- bistas." Luuletuses "Männile" verbeleb luuletar seda sikit puud inimesega: "Nii nagu inimesi/ on mändegi eriliike, / pehmeid ja karne, / jäändrikke ja sihvakaid, / tuule, luule ja mägi-mände."

Viimases tsükklis "Valge retk" kirjeldab Salme Ekbaum lumesa- du ja suusaretket. Lumi on mele luules alati olnud üks lemmiktee- masid. Meenus Marie Underi na- pisõnaline "Lumi" esimese stoo- figa: "Taeva silmas/ Naeratus hangus, / El ole vaiksemat ilmas/ Kui lumelangus." Ka Ekbaumi luules on lume langus midagi vaikset ja õrna. "Õrnusest kubise- va tindiga/ kirjutab ta aknale vai-

Baltic Cup, Balti karikas, läks Stockholmis Eriksdalshallenis toimunud võistlustel jälle eestlastele, kes võitsid lätlased, soomlased ja rootslased. Pildil ründav eesti korvikitüd rootslaste korvi (eestlased tumedas rootsi kaitsjad heledas). (EPL-foto Jaak Krausmägi).

kusekirja. / Me kõik, me kõik/ kõne- lerne liiga kõvasti, / et seda kuul- da." Järgnevatel lehekülgedel võ- tab ta meid kaasa suusaretkete tähtsatevaga alla "Mli mu suusad ajasid taga ehatähte, mis polnud veel tõusnud." Siingi hõiskab luu- letar välja oma ühtekuuluvuse loodusega: "Olen metsade usku, / olen kuuskede kummardaja, / kas- kede jumalada, / kui nad sublim- ses õrnuses hillendavad/ vastu pa- kase kütürit taevavalge."

Võrreldes tema eelmiste kogude "Indiansi suvel", (1961) ja "Kivi kiljatas aknasse" (1967) on Ek- baumi luule teinud läbi markantse arengu stiili ühtlase, sõnarikkuse ja rütmil sujuvuse suunas. Ta ka- sutab niinasti uusi kui vanu kee-

lendeid ühesuguse kerguse ning leidlikkusega, tema luules leidub muidugi tüüpilisi kanadalikke su- gemeid, mis aga ei sega, vaid mõ- juvad huvitavalt võõrapärastena. Peakirji "Ajatar" on autori oma sõnade järgi Soomest nagu nimi- luuletus ja "ühtheist muudki". "Tagant järele olen muidugi ene- ses teadlikum, aga vaevalt keegi teadlikult luuletab. Siiski see sel- gumine eneses on ka midagi. Vä- hemalt tead, kes sa oled ja kes sa ei ole ning kunagi ei saa olla." Nii kirjutab Salme Ekbaum teele saa- tes oma järjekordse "vaimulapse" üle ookeani põhjakaarele siniste kaasmaalaste südameid ja meeli rõõmustama.

KARIN SAARSEN

SALME EKBAUM

Eesti vangi appihüüd ajalehtedes

ROTTERDAM (EPL) Eestlase KGB-vangi kiri, mis saabus ühele hollandi abileupaarile ja mille hil- juti esimesena avaldas Eesti Päe- valeht, on nüüd ilmunud ka suurtes hollandi ajalehtedes "De Tele- graf", "Het Frele Volk" ja "Re- formatisch Dagblad".

Kiri, milles kirjeldatakse praeg-usi nõukogu vangilaosid, ära- tab erilist tähelepanu, kuna läänes üldiselt on uskuma hakatud Ve- nemaa humaniseerumises. Hol- landlased said teatavasti kirjeldu- se eesti keeles lühikes eestikeelse saatekirjaga, milles paluti rah- vusvahelise avaliku arvamise abi.

Kuhu panna miljardid?

LOS ANGELES – Araabia shehid ei tea enam, kuhu oma miljoniid palgutada. Viimaseid ajal on moodi läinud uus raha inve- steerimise viis.

Nimelt ostis üks Saudi Araabia õlisheiki Ameerikast 60 moodsat üheperekonna elumaja koos mööblil ja seadeldistega, laskis need tükkaaval sisse pakkida ja Saudi Araabiasse transporteerida. Seeläbi pakkis majad uuesti kokku, Tehing meenutab tegu kui Ameerika miljoniärid ostsid Euroopast losse ja paleesid ning vedasid neid Ameerikasse.

Arhipelaagi suur minek Kanadas

Kanada vastav nimistu toob Solzhnitsini "Gulag Arhipelaagi" 7 nädala järjest faktidele põhine- vate kirjandustööstö best-sellerite- julgas esimesena ära. Solzhniti- sini raamatul on seega üle-Kana- daliselt suur edu.

Tartu üliõpilasspordilased võitsid Helsingis

Helsingis toimus järjekordne kohtamine sealse ülikooli ja okup. Eesti Tartu ülikooli üliõpilasspordi- laste vahel, mis lõppes eestlaste võiduga punktidega 153:137. Sellel saavutasid paremaid tulemusi Rein Tõru 400 m ajaga 47,8, tulles 2. kohale. 1. koha saavutas ta 400 m tõkkeis ajaga 52,9.

Eestlaste võit nell võistlustel oli juba 11. Võisteldud on 14 korda. Haapsalus toimunud kergejõus- tikuvõistlusil saavutas kettas tu- lumusega 57,36 esikoha Veljo Kuu- semäe ja 2. koha Enn Erikson – 66,28. Kuulis võitis Heino Siid – 18,42. Ta oli esimeseks ka Põltsa- maal – 18,40.

Septembrikuu paremaks sport- laseks valiti okup. Eestis juuniori- de maailmameistrivõistlustel 2. kohale tulnud Raivo Rusanmann.

Toetage Lõuna-Rootsi E.Maja!

A/S Lõuna-Rootsi Eesti Maja aktsiate tellimisleht

Käesolevaga soovin osta A/S Lõuna-Rootsi Eesti Maja aktsiald a Rkr. 190.- ja ta- sun asjaajamiskuludeks Rkr. 10.- igalt aktsialt (kokku Rkr. 110.-). Samaaegselt palun mind anda aktsiaomanike nimestikku.

Soovitud aktsiate arv

Tellitud aktsiate ja asjaajamiskulude arvel tasun Rkr.

samaaegselt käesolevaga / hiljemalt järgmiseks kuupäevaks

postigri arvele nr. 16 01 10-3 / pangavarvele nr. 418-9122 / lisan pangatsheki / ra- hasedelid. (Soovitav alla kriipsutada!)

(koht ja kuupäev)

(allkiri)

Täielik nimi ja aadress:

AB Lõuna-Rootsi Eesti Maja, c/o M. Laas, Boels väg 5, Hjärup, 222 48 Lund. telef. 040/46 53 85, portigiro 16 01 10-3.

New Yorgi Besti Majas toimus naiskunstnike erinäitus, mille esimehjad näeme ülal pildil koos Besti haridusseltsi kui korraldava organisatsiooni esimehe Linold Millesega. Daamid tema ümber on vasakult Karin Aren, Florida Ives, Arville Puström-Uus, Adele Utm-Augustas ja Lydia Virkmaa — viimane on Haridusseltsi Naisosakonna juhtaja. Välja oli pandud suureformaadilisi õlimaale kui ka skulptuure Adele Utm-Augustaselt.

Kuidas töötab KGB maailma mõjustamisel

NEW YORK (VES) — Põhjaliku ülevaate Nõukogude Vene KGB kuritegelikkusest annab ajakirjanik John Barron teoses "KGB", milleks ta oli aastate jooksul materjale kogunud mitme riigi saalarhiivides. Autor kinnitab, et peagu iga üldsust häiriva või julgeolekut ähvardava insidendi taga on seisnud Moskva KGB-mehed. Kõige ohtlikemateks nende hulgas on tegelased KGB eriosakonnast, mille nimeks on Desinformatsioon. Selle osakonna mehed peavad maailma avalikkust arvamist kõrvalekalles vahenditega eksiteele viima, nend valeandmetega varustama, vaeu nende vastu külvama, kes seisavad Moskva sithidel ees. Desinformatsiooni mehed on nii osavad, et nad on suutnud eksiteele viia isegi neid, kes peaksid igal juhul olema Moskva vastased, näit. põgenikud. Eriti kipub põgenikrahvaste noori sattuma KGB desinformatsiooni võrku.

Näiteks äratas maailmas rohkesti tähelepanu, kui 1969. a. detsembris Lääne-Saksamaal astusid taas tegevusse uus-natside grupid. Jõude paiku tekkisid Kölni sünaagogeid haakristimärgid ning kirjad: "Saksland nõuavad: Juudid välja!". See oli nagu avasignaalks ja nüüd hakkasid haakristide maailmised sünaagogeid või juu-

tide elumate seinte muutuma igapäevasteks. Paari nädala jooksul olid 20-nes Lääne-Saksa suures linnas juudivastased aktsioonid käigus. Rüvetati isegi juutide haudu surnuaedadel. Samal ajal hakkasid juudid saama ähvarduskirju ja öised surmaahevastused telefonikõnades. Juudivastased aktsioonid hakkasid ilmema ka mujal, näiteks Londonis, Oslas, Pariisis, Viinis jne.

Tagajärjeks oli see, et Lääne-Saksamaa diplomaatidele hakati kõikjal vaatama kahtlustavate pilkudega. Mitted Briti ärritavad annulleerisid kaubalepinguid sakslastega nende antisemitlikku tegevuse pärast.

Samal ajal maailma ajakirjan-duses kerkis pidevalt pahameel sakslaste vastu "New York Herald Tribune" kirjutas, näiteks: "Bonn ei ole võimeline natsimürki välja rohkima".

Eriti raeuudun oli Moskva "Pravda", kus hurjutati, et need natsijärgsed teenivad kümna sõja huve ja tahavad rahvastevahelisi suhteid härida.

Adenaueri valitsus oli abitu midagi ette võtma ja tal jäi üle vaid esineda vabandustega. Ainus vaimne riigimees, kes aga asja tagapõhja näis alimavat või koguni teadvat, oli Iisraeli peaminister David Ben Gurion, kes ütles: "Lääne-Saksamaa noor generatsioon ei ole hillerlikust mürgist nakatatud. Just vastupidi!"

Detsembrist 1969 kuni veebruarini 1970 oli Saksamaal 22 suuremat juudivastast aktsiooni. Põltsel tabas selle aja kestel 24 "natsi", kellede juures teostatud kuulamlisel hakkas aga seiguma üllatavaid asju.

Nimelt ilmes, et paar "natsi juhti" käib liiga tihti Ida-Berlinis. Saadi koguni järele, et need natsid kuuluvad kommunistide. Üks neist kuulamliselt Zsazsane Bernkard Schlotthman tunnistas ühes, et ta on Ida-Saksamaa agent ja oli saanud haakristide maailmises vene KGB-t ülesandeks.

Hiljem hakati saama veel teisi ülestunnistusi ning lõppeks avanes ühe omapärase aktsiooni eestlase.

1968. a. oli KGB kindral Agajanz ühtlasi juudivastase aktsiooni puhul: "Kui juuda natsid ühine sündmus härib nii ulatuslikult maailma ajakirjandust, siis võiks sihihindlate juudivastaste aktsioonidega saavutada päris shokeerivad tagajärjed".

Moskva lähedal moodustati õpelaager grupid noortest, kelle "eksamitööks" oli juudi surnuaia rüvetamine samas lühikonnas. Samasuguse taktikaga pidid KGB noored agendid hakkama surnuaedu rüvetama Lääne-Saksa

maal. Lääne-Saksa politsei kätte sattunud Rupert Sigi jutustas, et tema grupi ülesandeks oli levitada KGB mustrite järele valmistatud ähvarduskirju. Selle kampaania kestel ta sai järeku KGB-lt käsu teostada surnuaedade rüvetamist.

Kuid KGB desinformatsiooni osakond töötab veel paljudes teistes sektorites. Näiteks on selles osakonnas allosakond, kes peab vabritseerima võltsdokumente. Osakond korjab kogu maailmast igasuguste tegelaste allkirju, et neid võimalusel ja vajadusel kurjasti kasutada. Allkirjades saami-kest kasutatakse lihtsat trikki.

Isikult, kellel allkirja soovitakse, saadetakse õnnesoovikaart, jõulukaart või muud taolist mingi sõitu "austaja" nime ja aadressiga.

"Õnnesoojaja" võib elada ka mõnes lääneriigis. Tavaliselt õnnesoovit vastatakse ja nii on saanud KGB mitte ainult allkirja, vaid sageli ka tema asutuse kirjablaan-keiti pea.

Kul, N. Venemaal sõidab välismaalane, et mingit lepingut sõlmida või olusid uurida, siis hoolitseb sellise külastaja eest desinformatsiooni osakond. Kui külastaja soovib teateid kas ajalool või põllumajanduse kohta, siis saadab desinformatsiooni osakond neid teateid andma oma inimesi.

Külastaja ei almagi, et "professor Nikitin" ajalool instituutist on tegelikult KGB agent Anatoli Gor-ski, kes on välja õpetatud, kuidas omal alal välismaalast petta.

Ühe suurema pettemanõvri teostas desinformatsiooni osakond juha 1965. a., kui läände saabusid teated Dalrost sunnitoõlaagrist Kärle-Siberis, kus viibis ligi miljon vangid barbaarsetes elutingimustes. Ameeriklaste nõudel lubasid lõppeks venelased, et USA aepresident Henry A. Wallace ja prof. Owen Lattimore võivad sunnitoõlaagrist külastada.

Dalrostis algas nüüd kibe töö. Lühikeste ajaga võeti vangilaagri vahetorrid maha. Sadu hästitoide-tud KGB-mehi ja -naisi transporteeriti Dalrostisse ja pandi nad seal korralikeks vangirühmeteks. Toelise, nälgitud vangid saadeti kõrvalistesse kohtadesse või peideti lihtsalt metsa. Kui ameeriklased tulid inspektsioonilt tagasi, võisid nad teatada, et põgenike juudi-laagri olukorras on vägagi hõlaldatud. Tegemist olnud tavajale ja isegi päris eeskujuliku pioneer-asundusega... (S)

Willimantius, Connecticuti osariigis USA-s suri 10. okt. Juhan Maarung, sünd. 24. juunil 1910 Tartus.

Nekmangrundi ohtlik madalik

Kauemat aega valmistas meremeestele raskusi kardetav madalik Hilumaa loodevetes, tuntud Nekmangrundi nime all. Kuna madalikul puudus tulelaev, olid laevade avariid ja hukkamised siin sagedased. Madalikul tuntuavaks tegemise eest meremeestele ei hoolitsetudki kuna laevade karile sattumine oli Hilumaa mõisnike tuluks, kellel rannaõiguse alusel oli pääsetavate laevadeit õigus võtta teatud määralt tasu selle lasti arvel ja meeskonnata jäänud laevad langesid tervelt neile.

Ka mujal Euroopas polnud olukord palju parem. Varem kui tulelaevad asutati merehädalistele päästmise seitsid. Neist esimene Inglismaal 1824 William Hillary algatusel. Siis Hollandis 1824, Belgias 1838, Taanis 1862, Prantsusmaal ja Saksamaal 1865, Venemaal 1871, Itaalias 1872, Hispaanias 1880 ja Portugalis 1892.

Venemaal sai seltsi peavalitsuse asukohaks Peterburi ja kubernangudeesse asutati vastavad ringkonnavalitsused, neist Eesti-maa kubernangu 1872, mille põhikapitalks sai 1700 rubla. Laevade hankimiseks asuti seltsile raha koguma rahvalt korjanduskarpidega kirikutest, kabelitest, kondit-riärdest ja teistes avalikes kohtades ja pöörduti koguni kiriku poole palvega üritust igati toetada.

Eeltoetudatele järgnesid 1873 talvel maskeraadid ja teatritendused ja varsti oli laekunud raha seltsi kassasse 2300 rubla.

Kuna Nekmangrundil oli karde-tavaim madalik selleaegseis Vene vetes asus ringkonnavalitsus uurma sünneld mereõnnetusi. Selgus, et 25 aasta jooksul oli Hilumaa loodevetes hukkunud 121 laeva ja loodevee kogumeeskonna 1089 liik-mest 25. Kuna hulk hukkunud laevu jäi teadmata, teiste meeskonnad päästeti mõduvate laevade poolt, viis see arv olla palju suurem.

Kohaale sõitis asja uurima Seltsi peavalitsuse inspektor I.

Kohalik elu

GÖTEBORG

Näiteringi sügispidu

Näiteringi sügispidu toimub laupäeval, 16. nov. Gamlestadeni Medborgarhuses algusega kl. 19.

Laus. etteilmine on võimalik koos peopäevase lundamistega tel. 29 01 54 (Hansen). Loomulikult pääsevad müügil ka kohaale tund aega enne peo algust, kuid sel puhul ei vastuta korraldajad, et on võimalik saada kohta suurde peo-sal. Kirev kava, loteriid, einelaud ja tants ning lõbus tuju. Teretule-mast!

GÖTEBORG

Eesti Maja Klubi

Göteborgi Eesti Maja raamides toimuvad käesoleval aastal järg-mised üritused. 15–30 nov. graa-fikanäitus kunstnike Kõksi, Talvi-ku, Lutsu ja Vihameli tödest. Samal perioodil peetakse ka mõ-ned loengud kirjanduse ja kunsti üle. Kolmapäeval, 13. nov. peetak-se katseks ka nn. "diskoteeg õhtu" algusega kl. 19, sissepääs vaba. Kõik noored siin häämelega näh-tud.

Klubi on ka käigus käsitöö kur-sused pr. A. Tobro juhatusel, see leiab aset iga kahe nädala tagant kolmapäeviti algusega kl. 19. Kõig-st üritustest osavõtt vaba. Kõik teretulemast. Käsitöö kursuse päevad 6. ja 20. nov. ja 4. det.

LUND

Vaidlusõhtu

Reedel, 8. nov. toimub Akade-miska Föreningeni Kontersaalis vaidlusõhtu kõigi REE valimiste esindatud erakondade esindajate vahel. Eesti Vabadussõit ütleb kõ-ogle valijale teretulemast vaidlu-sõhtule. Algus kell 19.

Neuvahovits, jõudes Kõrgesaarde 10. juunil 1973. Kästi oli just inglise auriku "Kent" päästmine, mis oli hukkunud eelmisel sügisel. Ungern-Sternbergi paadid peale õhe old kõik päästetöödel Neuvahovi-tsa Kõrgesaarde saabumisel.

Inspektor märgib oma aruandes Kalana lähedal madalikule sattu-nud aurikut, mille päästmiseks piisas ainult osa laadungi merre heitmisest, kuid selle eest tuli maksta mõnikule 1500 rubla. Selles piirkonnas oli viimase kaheksa aasta jooksul hukkunud neli Rootsi, üks Taani, üks Prantsuse ja üks Saksalaev.

Kalana kabeli seinal ilutsesid "Galedonia", "Germania", "Inte-ressens Skabet", "Mary", "Rup-hine et Gabriell" jt. nimealaud.

Kõik Lääne-Euroopa päritoluga hukkunud laevad.

Neuvahovits leidis, et avariid on mõnusele kasutoovad sissetule-kualikad ja nähtavasti tema alga-tus muuteti laevade abistamiseks korda, et mõne aasta pärast tegut-seks laevapäästajana seal juha Kõpu poolsaare talupidajal omal käel. Ka konstateeris Neuvahovits, et päästetööd raskendasid Nek-mangrundil madalikul suur kurgus rannast, tugev laineus Nekman-grundil, mürdaine selle vastus oleval Hilumaa rannikul ja teatud aegadel ka jää.

Ta leiab, et päästetöödeks sinna sobiks kõige paremini aurik, mis oleks ühtlasi ka hoiatavaks tule-laevaks. Laeva stvis ei tohiks olla üle 6 jala ja selle aurumastine võimuss peab olema vähemalt 100-120 HP.

Algu ei jõutud küll kaugemale kui võidi hankida kaks hoiatuspaa-ti. Neil olid trilbilised purjed ja purjetatud ööd kui päevad ümber madalikku. Paadid vahetusid val-veiteenistuses 1-2 nädala jooksul. Pärast seda kui üks paatidest meeskonnaga jäljetult kadus lubati neil eriti tugevate tormide korral sadamasse varjule minna. Huk-kunud paadi lippariks olnud keegi Damp.

Ka oli madalik toodritega tähis-tatud. 1888 asendati paadid tule-laevaga, mis kandis kügedel ma-dalikku nime. 1933 anti madalikule ka eestikeelne nimi Hilumadal ja tulelaev ristiti sellele vastavalt ümber. Sõja eesmärgel nädalatel Venemaa ja Saksamaa vahel 1941 suvel kadus tulelaev koos meeskonnaga. Lasti põhja. Hiljem ei ole sinna enam tulelaeva paiguta-tud ka mitte pärast sõja lõppu N.Liidu poolt.

Peale Hilumadala oli Eesti vetes veel teine Tallinnamadal (Reval-stein) oma tulelaevaga. Varemalt aegadel on peetud tulelaeva ka Viisandi ligil. Tulelaeva paigu-tamisega Nekmangrundile on seal õnnestunud tuntuvalt vähenenud. Ka on juhtunud eksitusi tulelaeva tu-ledega. Mõni kord on madalikust mõõdund laevad pidanud tule-laeva teiseks sõitvaks aurikuks või jällegi vastutulevat laeva tulelae-vaks.

Samuti on eksimusi olnud Kõpu tuletoorniga seda pidades Uto ma-jakaks. Ka toosel käimine — ka-lastamine paadi minasse süüdatud tule valgeli õnnetus põhjustanud ja lõpuks see koguni keelatud. Nii on jäänud õnnetus vaatamata ka tulelaevadele püsima. E. VRAGER

Vajatakse arhivaale

Eesti lennuala ajaloo uurimiseks ja ajaloolise väärtuste säilitamiseks registreeritakse ja kogutakse "Eesti Lennuala Arhiivi" fotodid, dokumente, trükkideid igas keeles, vormi ja varustuseseid, au-märke jne. Andmeid kogub ja arhiivi hoolib Anatoli Rebane, kellega palutakse ühendust võtta. Address: 225 23 Shadycroft Ave., Torrance, California 90555, USA.

Moskva eksarh läänele

LONDON (EPL) — Ajaleht "The Times" teatab, et Moskva patriarh on nimetanud vene kiriku eksarhiks ja täiendavaks esindajaks Lääne-Euroopasse metropoliiti Nikodimi, kes ühtlasi jääb Leningradis kirikupeaks. Nikodim on väljaspool N.Liidu hästi tuntud kui patriarhaadi kaasaegne "ekli-minister", kel kuuldavasti on korralik KGB ettevalmistus.

Nikodim eksarhina on järglaseks inglasele peapiskopile Anthony Bloomile, kes on viimase ajal jul-genud kritiseerida N.Liidu olusid ja astunud välja Solzhentšini eest. Ta teatas oma tagasiõmbumiseist juba aasta alul ja "Times" kuul-mist mõõda oli põhjuseks just pal-jastused Moskva ebanimlikkusest. Nüüd on siis Moskva oma positsiooni kindlustamiseks eksarhiks nimetanud rezhimistruu venelase, kellest ei ole karta sõdametunni-stuse piinasid Bloomet tüübit.

Meie armas ema, vanaema ja vanavanaema

Helene Raie

N-na Pärnamägi

Sünd. 17/5 1888 Väike Maarjas
Surn. 5/11 1974 Borásis

Mälestavad kurbuses

MILDA ABIKAASAGA

VALLI ABIKAASAGA

MALLE

HELEN

Puhka rahus!

Matesetalitus toimub teisi-
päeval, 12. novembril kell 11
Upptändelse kabelis Borásis.

Meie armsat isa

Hendrik Hoppe't

Sünd. 6/11 1890 Kastrevõnnu
vallas
Surn. 3/11 1974 Tartus

mälestavad kurbuses

ABIKAASA ja POJAD
perekondadega Eestis

TÜTRED
perekondadega Rootsis

Oma parimat sõpra Kanadas,
kes nüüd igaveseks on lahku-
nud

Ellen Kesa't

N-na Niglas

Surn. 3/11 1974 Toronto

leinab kurbuses

MARTA

Oma kallist sugulast

Helmi Yllö't

mälestab leinas

ALICE
poegadega USA-s

Leinateated

Unustamata kallis ema, ämm
ja vanaema — meie Emme

Adele Laid

N-na Aavik

Sünd. 30/8 1885 Riias
Surn. 3/11 1974 Nackas

Sügavas leinas

LEIDA ja VIKTOR
KAUR-JONAS

Matusetalitus toimub esma-
späeval, 18. novembril kell 13
Nacka kirikus.

"Kudirka teel USA-sse"

Läänekorrespondendid tea-
tavad, et leedu ärähüppaja Si-
mas Kudirka, kelle ameerikla-
sed 1971 pärast põgenemist USA
vetes vene kalalaevalt venelas-
tele välja andsid, on teispäeval
lahkunud N. Laidust, et sõita
koos oma emaga Chicagosse,
kus neid leedulased vastu võ-
tavad.

Kudirka ema on sindinud
New Yorgis ja selle tõttu luges
USA neid oma kodanikeks ja
ilmselt Washingtoniga heade
vahelkordade hoidmiseks otsus-
tasid venelased ta välja lasta,
kuigi ta 10-aastasest vanglaku-
rustusest ainult kolm aastat ära
istus. Venelased ja ameerikla-
sed Moskvas keeldusid teadet
kommenteerimast.

Kallist koduküla sõpra

Adele Laid'i

mälestavad leinas

SENNI KIPS
perekonnaga

MARIA VÄLI
perekonnaga

ADELE LAANELA
PEREKONNAGA

Avaldan sügavat kaastunnet
Rahel Olbrei-Kompusele tema
abikaasa

Hanno Kompus'e

lahkumise puhul.

ERICH KALJOT

Unustamata armast

Joan Paivel'it

Sünd. 6/5 1897 Saaremaal
Surn. 1/11 1974 Norrköpingis

mälestab sügavas leinas

MARTA

Matusetalitus toimub esma-
späeval, 11. novembril kell 11
Matteuse kalmistu kabelis.

Baltic Cup...

Algus lk. 1

et markerida Eesti võistkonna
"poliitilist staatust". Muidu aga
seisis kataloogis "Eestland" ja
mängijate särkeid seisis
"Eesti" nagu kord ja kohus.

Enamus mängijalist kuulusid
Tartu "Kalevisse", milline on
praegu üks edukamaid N.Liidu
ulatuses. Ainult üks meeskonn-
nast, Armand Brossman (9) oli
Tallinna Ehitajast. Meeskonda
kuulusid veel Anatoli Krikun
(4), Anatoli Morozov (5), Alek-
sei Tammiste (6), Jaak Lipso
(7), Vjatsheslav Filatov (8),
Priit Tomson (11), Jaak Salu-
mets (12), Jaan Lentsius (13) ja
Peeter Kokk (14).

Neist on kolm vene nimeodega,
kuid ainult üks, Morozov, eesti
keelt mitte valdav: olevat hil-
juti Venemaal tulnud Tartu
ülikooli.

Meeskonna juhiks oli August
Sokk, abiks Ilmar Kullam, kuna
eestipoolse kohtunikuna oli
kaasas Ants Käbi. Raadiore-
porterina oli kaasas Hololei
nimeline ajakirjanik, kes saa-
bus enne meeskonda.

Balti Karikavõistlused rullu-
sid esimest korda 1971 Riias,
1972 toimusid võistlused Hel-
singis, 1973 Tallinnas. Ja nüüd
siis saabusid eestlased ja lätla-
sed Rootsi. Nagu eelmistelgi
võistlustel tuli ka seekord Eesti
võitjaks, kusjuures aga mär-
gata oli Rootsi tunduvalt tugev-
nemist, millest jutustab kahe
maa vaheline resultaat 69:63
(poolaeg 40-27), eriti Rootsi
"kosumine" teisel poolajal.

Esimesel päeval kaotas
Rootsi Soomele 60-67 (33-40)
vigaderohkes ja toorevõitu
matshis. Soome omakorda ali-
stus Eestile 64-92 (31-41), Läti
Rootsile 67-85 (29-40) ja ka Ees-
tile 76:90 (36:48).

Teisel, otsustaval päeval
võitsid soomlased Läti 73:71
(42:36), kuna peahuvi koondus

Eesti-Rootsi matshi vastu. Mille
Eesti võitis 69:63 (40:27), tulles
karikavõitjaks 6 punktiga. Tel-
seks jäi Soome 4, kolmandaks
Rootsi 2 ja neljandaks Läti 0
punktiga. Eestlased võitsid
seega kõik matshid punktide-
seisuga 251:203.

Eesti-Rootsi matshi ajal kat-
setasid rootslased esimesel
poolajal tsoonikaitses. See oli
viga, sest eestlaste fenome-
naalsed korvikütid saavutasid
jooksval lindil punkte pooldis-
tantsilt. Poolajale mindi eest-
laste suure edumaaga (40:27).

Teisel poolajal vahetasid aga
rootslased taktikat ja alustasid
poolplatsti-survetsoonikaitses,
mis eestlastel võimaluks tegi
korviheitel. Mäng suruti kaugemale välja,
pealegi laskis eesti meeskonn
najuhi parimaid mehi üsna
palju istuda puhkepungis. Kes-
kei tekkivaid tühje kohti ei ka-
sutatud efektiivselt ja jäi mulje,
et eestlased hästi ei kohane
rootslaste taktikaga.

Rootslased lähenesid punkti-
des ja umbes 7 minutit enne
lõppu olid eestlased ainult kaks
punkti ees ajal, mil pall oli
rootslaste käes. Siis aga toodi
sisse Tammiste, kes oli päeva-
parimaid koos Salumetsaga,
kusjuures õnnestunud kari-
stusvõideld aitasid taas edu-
maad suurendada. Ja matsh
lõppeski eestlaste kuuepunkti-
lise eduga. Kapten Priit Tom-
son võitis vastu karika, mis se-
nni on olnud hoiul kogu aeg
Tallinnas.

Tallinnas Rootsi vastu tegi
Tammiste 22, Krikun 16, Salu-
mets 10, Lipso 9, Tomson 6, Fi-
latov 4 ja Lentsius 2 punkti.
Rootsi parimad korvikütid olid
Mats Åström ja Peter Niegman
kumbki 12 punktiga. Rootsi
ajakirjandus pidas eestlastist
parimaiks Tammistet ja Kri-
kuni. (EPL/K)

Valimisrühmad

Algus lk. 1

Herman Kann, Tõivlemb Kivi-
kas, Voldemar Kiviaed, Agu
Kriisa, Ilmar Laan, Madis
Laas, Jüri Lepisk, Arvi Moor,
Erik U. Nerep, Jüri Nerep, Ha-
raid Nurk, Mart Nõmm, Silvi
Oja, Tarmo Oja, Ants Paas,
Katriin Särg, Susanna Tomson,
ja Ago Vallas.

LIBERAALNE ERAKOND
esitab:

Georg Kalmet, Mari-Ann
Karupää, Jaak Kiviloog, And-
res Koern, Sirje Koern, Andres
Küng, Ivar Lill, Nils Lindeberg-
Lindvet, Jaak Maandi, Mart
Maandi, Enn Meri, Jaan Män-
nik, Jüri Männik, Helga Nõu,
Enn Nõu, Ülo Raidla, Aiur Rei-
nans, Peet Saar, Tiido Uutma,
Kristjan Vagur, Toomas Voo-
gand ja Tõnu Riimar.

EESTI TÖÖGRUPI (uus
rühmitus) koosseisus astuvad
valijate ette:

Eralt Art, Gerhard Jüriado,
Vaive Jüriado, Helvi Klement,
Enn Uno Käärrik, Arbo Nael, Ivi
Hubel-Puusepp, Ahti Pae,
Gunnar Raatma, Aare Seemre,
Mare Sergio, Rein Liiv, Anni
Tiits ja Aivi Melkop-Tõnissoo.

ERAPOOLETUINA — väl-
jaspool rühmitusi — kandidee-
rivad:

Irina Aug, Martin Juhkam,
Johannes Kant, Christie Oskar,
Ivar Paljak, Siim Saare ja Tiit
Õunap.
Nimistust nähtub, et uutel

valimistel enam R. Parempoolsest Rühmast praeguse
Esinduskogu liikmed: Fr.
Jungermann, Elvo Loosme,
Jaan Erik Sergio ja Aarne Vö-
ting. Surma läbi on lahkunud
Jüri Poska.

R. Koostöö Keskusest on ee-
malejäämist märkinud: Ed-
ward Aasa, Hans Adila, Boris
Görman, Jüri Lossman, Ardo
Tamm, ja Herman Oodik.
Rühma koosseisust on surma
läbi lahkunud Voldemar Kask,
kuna Irina Aug ja Jaan Allas on
leidnud uue platvormi.

E. Vahadusliidu koosseisust
ei kandideeri: Anne Marie Albo
ja Helmi Kiviaed. Vaive Jüria-
do, Ahti Pae ja Gunnar Raatma
on rühmast lahkunud.

Liberaalsest erakonnast ei
kandideeri: Enni Klaar, Peeter
Klaar, Mart Nurk, Kaljo Nõu,
Valve Nõu ja Vello Vagur.
Rühmast on lahkunud Mart
Nõmm.

STOCKHOLMIS toimub ha-
haliku valimistoimkonna har-
radusel järgmine informaa-
siooni- ja selgituskoosolek es-
maspäeval, 11. novembril kl.
18.30 Eesti Majas.

LAPSEHOIDJAT

(dogmamma)

eestlast soovime 7-kuusele
poisile 3—4 p.nädalas.
Tel. 48 02 08 Männik.

Televisiooniprogramm

TV Lõrdag

Suomenkielset ohjelmat:
Finskeprähkaga program:
9.30 Tapahtumia. Aktueilt magasin
försfinsprähkiga.
10.00 Kaasaka tunneilmasta toiseen.
Värl. Viktor Kihnenko laulaa.
Kosackskünningar. Färg. Viktor
Kihnenko sünger.
10.15 Elämästä on kysymys. Färg.
Päivä muunalaustipottilaan elä-
mässä.
Det gäller livet. Färg. En dag i en
jurpistens liv.
Textat på svenska.
11.00 Jordbruk -74. Färg. 3. Mekani-
sera rätt - ställgödselhantering.
11.30 Karibu. Färg. Chagga-seder -
från en by på Killmanjaro.
11.45 Förr visste jag precis - serie
av Carin Mannheimer. Färg.
12.30 Por favor. Färg.
13.00 Tennis: Stockholm Open. Färg.
Bengt Grive och Birger Folke.
15.50 Tipsextra. Färg. Allehandan
sport och dagens engelska ligan-
match. Lars-Gunnar Björklund och
Fredrik Beltrage.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Helgandringning. Färg. Från
Ingatorps kyrka i Småland.
19.00 Aktueilt i veckan. Färg. Textat.
18.35 Knölsvanens privatliv. Färg.
19.00 Klotet. Färg. Flicka eller pojke!
- Det kvittar för det mesta.
19.20 Kalendern. Färg.
19.30 Amerika. Färg. Alistair Cooke
berättar Amerikas historia. 8. Tåget
mot vildmarken.
20.20 Sveriges lördagsmagasin. Färg.
21.00 Aktueilt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 - 23.05 Deckardags: Banacek med
George Peppard. Färg.

TELEVISION 2

15.35 Nybyggargård. Färg. Steinar -
den vita renen. Textat.
16.05 Insändaren. Textat.
16.35 Onedlin linjen. Färg. 10. Bortom
horisonten.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Bullerbock. Färg.
18.00 Lördags. Färg.
19.30 Nötknapparsvit. Färg. Tecknad
animerad film från Sovjet.
19.00 Ute - fritidsmagasin från Lu-
leå. Färg.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Nattdagsgästerna - svensk
långfilm från 1963 av Ingmar Berg-
man.
I rollerna: Ingrid Thulin, Gunnar
Björnstrand, Max von Sydow, Gun-
nar Lindblom, Allan Edwall, Gul-
bejn Knudsen, Olof Thunberg.
21.20 Flöjt. Färg. Frans Brüggen, be-
römd holländsk musiker spelar
svensk 1700-talsmusik på barock-
färdigt tillsammans med Anders
Ohrwall, cembalo, och Bengt Eric-
son, viola da gamba: Sonat i e-moll
för flöjt och generalbas av Roman.
21.30 Regnbågen - Magnus Hären-
stam håller salong med aktuella ar-
tister. Färg.
22.15 - 22.30 TV-nytt, väder.

TV Söndag

9.40 Por favor. Färg.
Suomenkielset ohjelmat:
Finskeprähkaga program:
10.00 Uutisvilkko.
Nyhetaveckan.
10.20 ca Muuttuva masilmankuva.
Värl. IV osa. Johannes Kepler ha-
paroi hämmässa.
Den förändrilliga världsviden. Färg.
4. Kepler söker en lag för hur pla-
neterna rör sig.
Textat på svenska.
10.40 - 11.00 ca Jaakko Furman - ry-
tmikäs elämä.
Ett rytmiskt liv med Jaakko Fur-
man. Textat på svenska.
14.25 Karibu Malisha - berättelse
från Östafrika. Färg. 1. Tjuvjägaren.
Textat.
15.00 Bygd i förvandling - industri-
minnen. Färg. 3. Från bygdesäg till
sågverksbygd. Textat.
15.30 Fokus. Färg. Textat.
16.00 Mosalk - frågelek från Stock-
holm. Färg.
16.45 Grottans hemlighet. Färg. Del 4.

17.10 Arvingarna. Färg. 9. En otänk-
bar tacksamhetsskuld.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Lovad vare Herren - andakt
med stiftsadjunkt Bengt Pleijel.
Färg.
18.30 Refjander - svensk fotograf i
drottning Viktorias England. För
100 år sedan verkade fotografen
Oscar Gustaf Refjander främst som
fotograf men även som målare i
England och tog bilder av drottning
Viktorias man Prins Albert samt
några andra av sin tidens berömdhe-
ter. Men främst röntte Refjander
uppmärksamhet för sina montage.
Program av Per Hemmingsson och
Bengt Åke Kimbré.
19.00 Energitik för ökad välfärd
- om partiernas inre arbete med
energiträgarna. I dag: Socialdemo-
kratins rådslag och partidemokrati.
Medverk: Rune Johansson samt ex-
perter och partifolk.
19.30 Endre Wolf och Erling Blöndal
Bengtsson spelar. Brahms: Konsert
för violin, violoncell och orkester.
Färg. SR:s Symfoniorkester. Dir. Leif
Segerstam. Direktsändning från
Stockholms Konserthus.
20.10 Avi om värdeförändelse - tra-
gikomisk historia om Valdemar
Erikssons sistas arbetsdag.
Medverk: Gunnar Ossander, Chri-
stian Fiedler, Lillemor Mårtensson
och Alf Nilsson. Manus och regi:
Lars Forsberg.
21.00 Aktueilt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 - 22.05 Sportspegeln.

TELEVISION 2

8.55 Rikets affärer: Sälj dig med ett
leende. Färg.
9.30 Jordbruk -74. Färg. 3. Mekani-
sera rätt - ställgödselhantering.
10.00 Stäm gitarren. Färg.
10.05 Kom loss - spela med oss!
Färg.
10.35 Förskoleprogram: Om - tid-
ningen. Färg.
11.00 - 11.15 Start 3. Färg.
13.00 - 17.00 ca Tennis: Stockholm
Open - Bengt Grive och Birger
Folke. Färg.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Broster Broster. Färg. 8. Agnes
på heden.
Medverk: Carl-Gustaf Lindstedt,
Claire Wikholm, Åsa Österman,
John King.
17.50 ca Doktor Krall. Färg.
Medverk: Erik Appelgren och Kris-
ter Broberg.
18.00 Balladen om Ann - berättelse
om en trettonårig flicka som har
det svårt med sina kontakter till de
övriga i familjen. Färg.
19.00 Adalsprofiler: Människor vid
Sachsen. Färg.
19.30 Rapport med väder och sport.
20.10 En värld i krig. Färg. 11. Skug-
gor över Japan.
21.00 Engeln - kriminalberättelse av
Allan Edwall och Lasse Forsberg.
Färg. 5. "Den uppskattade förs-
vunne".
I rollerna: Allan Edwall, Björn
Gedda, Kim Anderson, Ulf Palme,
Tor Berggren, Lisbeth Zackrisson,
Nils Eklund, Ann-Charlotte Roos,
Dennis Dahlsten, Tin-Tin Anderson,
Eva Déler.
22.00 - 22.05 TV-nytt, väder.

TV Måndag

Skol-TV:
9.00 - 9.10 Switch on! Åk 3.
9.20 Vårdkunskap: Psykiatrisk vård,
Åk 1. Gymnasiet.
9.45 - 10.05 Gymnastik med variation.
Färg. 2. Ring - rulla - rytm. Låg-
stadiet.
10.10 - 10.30 Klotet 9. Färg. 8. Alder.
Lågstadiet.
12.00 Vårda och hjälpa, Åk 8. 1. Ulf
är ligger på sjukhus.
12.30 Händelser och budskap, Åk 9. 1.
Rullgardinen.
12.45 - 13.00 Vid Medelhavet. 3.
Bondby. Mellanstadiet.
13.10 - 13.30 Idishistoria, Åk 3. 1. Var-
för idishistoria. Färg. Gymnasiet.
Textat.
13.30 - 14.00 Halvtem.
17.25 Meddelanden.

18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Toms drömträdgård. Färg. 3.
Tiden finns inte längre.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Musik är nödvändigt! Färg. Tre
käserier av Inger och Lars Egler.
20.00 Förr visste jag precis - serie
av Carin Mannheimer. Färg.
I rollerna: Birgitta Palme, Ulrika
Palme, Cecilia Bratt, Stig Torstens-
son, Birgitta Stahre, Ulla-Britt
Norman, Elisabeth Waerner, Rune
Jansson, Magnus Nilsson, Iwar
Wiklander, Ann Lundgren m fl.
20.30 Konstverk berättar: Måla fan
på väggen. Färg. Djävulsbilder i
uppländska kyrkors vapenhus.
21.00 Aktueilt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 - 22.25 Churchill. Färg. Familje-
fadern, landsfadern, krigsledaren,
djuriskaren, målaren, författaren,
nobilpristagaren. I år är det 100 år
sedan han föddes. Drottner Sarah
tecknar här ett porträtt av sin far.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 - 18.00 Sagor och sånger i solen.
Färg. Maria Llerena sjunger och
berättar.
18.30 - 18.50 "Vadå, hör hon inte?" -
serien att se vad andra hör. Textat.
19.20 Regionalnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Knuff.
20.30 Musik i bara missingen. Färg.
Solna Brass spelar marscher och
Mozart.
20.40 ... aldrig i livet - norsk under-
hållningsserie. Färg.
21.00 Snurra min jord. Färg. Den
franske sångaren och poeten Leo
Ferré på Opéra Comique.
21.30 Kvällsöppet - Åke Wilhelms-
son. Färg.
22.15 - 22.30 TV-nytt, väder.

TV Tisdag

Skol-TV:
9.00 Förmitt och känsla, Åk 2. 2.
Spektakel. Gymnasiet.
9.30 - 9.40 I Latnamerika, Åk 6. 3.
Hoppet dörr sist. Färg.
10.00 Switch on! 12, Åk 3.
10.10 Teknik i vardagslivet, Åk 2. 2.
Vatten.
Förskoleprogram:
10.30 - 10.55 Om - tidningen. Färg.
11.00 - 11.25 Por favor! Färg.
Skol-TV:
12.00 - 12.20 Teknik i vardagslivet, Åk
2. 2. Vatten.
12.45 - 13.05 Utöndring, Åk 1. Färg.
Gymnasiet.
13.10 - 13.30 Att bygga från grunden
byggteknik. 3. Prefabricerade
hus. Gymnasiet.
Förskoleprogram:
14.30 - 14.55 Om tidningen. Färg.
16.30 - 17.00 Halvtem.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Sportdags: Minigolf - är det
idrott det? Färg. Spelare och ledare
i Stora Tuna MGK pratar med Ulf
Schenkman.
18.20 Fotbollsplan. Färg. 10. För-
sar.
19.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Gustavsson, fabrikör - film om
och företagare och företag i
småindustrins Gnosjö. Färg.
20.00 Kom om du vill. Sångstund
och ungdomar från Björngårds-
villan.
20.30 Nisse varför det? Färg. Nils
Linnman svarar på frågor om djur
och natur och presenterar späck-
huggaren.
21.00 Aktueilt, väder.
21.30 TV-nytt.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 - 18.00 Sagor och sånger i solen.
Färg.
18.45 Stäm gitarren. Färg.
18.50 Kom loss - spela med oss!
Färg.
19.20 Regionalnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 En ny bok. Färg. Claes Juran-
der "Nilsson". Textat.
20.10 Onedlin linjen. Färg. 11. Löft.
Medverk: Håkan Gilmöre, Howard

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 - 18.00 Sagor och sånger i solen.
Färg.
18.45 Stäm gitarren. Färg.
18.50 Kom loss - spela med oss!
Färg.
19.20 Regionalnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 En ny bok. Färg. Claes Juran-
der "Nilsson". Textat.
20.10 Onedlin linjen. Färg. 11. Löft.
Medverk: Håkan Gilmöre, Howard

Lang, Caroline Harris, Kate Nelli-
gan, Robert James, Mary Webster.
James Garbutt, Brian Brian Hawk-
sley, Jessica Benton m fl.
21.00 Dokument utifrån - Internatio-
nella reportage. pfärg.
21.40 Kvällsöppet - Åke Wilhelms-
son. Färg.

TV Onsdag

Skol-TV:
9.00 - 9.25 1800-talslitteratur. Individ
och samhälle, Åk 3. 1. Romaner som
film. Gymnasiet.
9.45 - 10.05 Gymnastik med variation.
Färg. 2. Ring - rulla - rytm. Låg-
stadiet.
10.10 - 10.30 Klotet 8. Färg. 8. Alder.
Lågstadiet.
10.10 Stäm gitarren. Färg.
11.05 - 11.35 Kom loss - spela med
oss! Färg.
Skol-TV:
12.30 - 12.40 Romarriket, Åk 7. 1. Ro-
marriket.
16.30 - 17.00 Halvtem.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Vår fantastiska värld. Färg.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.15 Allsköns musik. Färg. Vård:
Thomas Olofsson.
20.00 Insyn: Har sjukvården fått bak-
smälla? Färg. Sveriges är världsmäs-
tare i sjukhus. Det finns fler vård-
platser per tusen invånare än i nå-
got annat land. Detta är resultatet
av den kraftiga utbyggnaden under
60-talet. Man talar om "det glada
90-talet", det blev dyrt, och nu
tycks sjukvården ha baksmälla.
21.00 Aktueilt, väder.
21.30 TV-nytt.

21.35 - 23.25 I asfaltens djungel -
amerikansk långfilm från 1960. Regi:
John Huston.
I rollerna: Sterling Hayden, Louis
Calhern, Jean Hagen, James Whit-
more, Sam Jaffe, Marilyn Monroe,
John McIntire, Marc Lawrence,
Barry Kelley, Anthony Caruso, Te-
resa Celli m fl.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 - 18.00 Sagor och sånger i solen.
Färg.
19.20 Regionalnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 - 20.30 Edvard Munch - pjäs av
Peter Watkins. Färg.
Medverk: Geir Westby, Gro Fraas,
Johan Halsbog, Lotte Teig, Gro
Jarto, Rachel Pedersen, Berit Rytter
Hasle, Gunnar Skjetne, Kåre Stor-
mark, Iselin East, Elif Ryg, Alf Kåre
Strindberg, Ladislav Reznicek.

TV Torsdag

Skol-TV:
9.30 - 9.40 Bildtolkning för mellansta-
diat. 2. Berätta med bilder.
9.45 - 10.05 Klotet 8. Färg. 8. Alder.
Lågstadiet.
10.10 - 10.35 1800-talslitteratur. Individ
och samhälle, Åk 3. 1. Romaner som
film. Gymnasiet.
12.30 - 12.40 Polka bilder, Åk 5.
12.45 - 13.05 Bostads och miljökun-
skap, Åk 1. Gymnasiet.
13.10 - 13.30 Förmitt och känsla, Åk 2.
2. Spektakel. Gymnasiet. Textat.
13.35 - 13.55 Efter gymnasieskolan.
14.10 - 14.35 Händelser och budskap,
Åk 9. 1. Rullgardinen.
16.30 - 17.00 Halvtem.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Ett sånt djur ... Färg. Med
Nils Linnman, kaninerna hos Boko-
lunds i Småland och nytödda ha-
rungen.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Arvingarna. Färg. 10. Till salu.
I rollerna: Jean Anderson, Patrick
O'Connell, Richard Easton, Robin
Chadwick, Jennifer Wilson, Hilary
Tindall, Gabrielle Drake m fl.
20.15 Jordandens boning - bildpoem
av den Iserikanske filmkonstnären
Ron Finne. Färg.
20.30 Fokus. Färg.
21.00 Aktueilt, väder.

TELEVISION 2

17.00 Förskoleprogram: Om - tid-
ningen. Färg.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 - 18.00 Sagor och sånger i solen.
Färg.
18.50 Jordbruk -74. Färg. 4. Konkur-
rensen om Åkermarken.
19.20 Regionalnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Bilder ur jazzens historia. Färg.
Bl a medverkare Count Basie, Harry
Garney, Dizzy Gillespie, Milt Hinton,
Billie Holiday, Jo Jones, Wingy
Manone, Albert Nicholas, Charlie
Shavers, Stuff Smith, Art Tatum,
Ben Webster och Teddy Wilson.
20.30 Nybyggargård: Flottnin-
gen. Färg.
21.00 Insändaren. Textat.
21.30 Anslagsstavian. Färg.
21.35 Sportnytt.
21.55 Kvällsöppet - Åke Wilhelms-
son. Färg.
22.40 - 22.45 TV-nytt, väder.

TV Fredag

Skol-TV:
8.30 - 8.50 Fyra epoker - fyra mil-
ljöer, Åk 1. 3. 1800-talet. Gymnasiet.
9.20 - 9.40 Teknik i vardagslivet, Åk 2.
2. Vatten.
10.00 Switch on! 12 Åk 3.
10.10 Händelser och budskap, Åk 9. 1.
Rullgardinen.
Förskoleprogram:
10.35 - 11.00 Om - tidningen. Färg.
Skol-TV:
12.00 - 12.30 TV-teater för lågstadiet.
Färg. Hemligt i huvet på Samuel
Ellas av Rose Lagercrantz. Färg.
Medverk: Svante Bergström, Gun-
nar Ossander, Magnus Eriksson,
Fredrik Odhammar.
13.10 - 13.35 Lärar och elevprogram:
Social utveckling i skolan.
Förskoleprogram:
14.30 - 14.55 Om - tidningen. Färg.
16.30 - 17.00 Halvtem.
17.25 Tapahtumia. Aktueilt magasin
för finskeprähkiga.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Barnjournalen. Färg.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.25 Huset med de gamla gubbarna.
Färg. Fransk långfilm från 1970.
Regi: Gérard Brach.
I rollerna: Michel Simon, Paul Pré-
boist, Patricia d'Arbanville, Alain
Libolt.
21.00 Aktueilt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 - 22.20 Schlagerrevy 1927 - 1928.
Färg. Gösta Bernhard presenterar
melodier från tiden 1927 - 1928.

TELEVISION 2

17.00 De rödas uppror. Färg. Del 4.
Löständer.
Medverk: Hans Jungmark, Mats
Nordström, Christer Strandberg,
Roland Borén, Berit Augustsson
m fl.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Sagor och sånger i solen. Färg.
18.00 Dokument utifrån. Färg.
18.40 - 19.10 Insändaren. Textat.
19.20 Regionalnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Regnbågen - den sensationella
och osminkade sanningen om det
gamla glada 40-talet, presenterad av
Jan Nygren.
20.30 Olycksfågeln - engelsk komedie-
serie med Michael Crawford.
Färg.
21.00 Kvinnokraft och karlatag - re-
portage om hur Gotaverken söker
kvinniliga svetsare.
21.30 Filmstudie Två: Simon Pelaar-
helgönet - mexikansk film från
1965. Regi: Luis Bunuel.
Medverk: Claudio Brook, Silvia Pi-
nal, Hortensia Santovana.
Svensk premiär.
22.15 TV-nytt, väder.